

Списание за екология и горско стопанство

ГОРА

5/2010

300 лв.

STIHL®
www.stihl.bg

www.gorabg-magazine.info

Храсторезите STIHL - идеални за професионална употреба в гората

Храсторезите на STIHL се спрavят безпроблемно не само с отстраняване на храсти покрай пътища и по склонове и с прочистяване на просеки от нежелана растителност, но и с обусловената от терена трудна работа по отглеждане на

млади насаждения и горски култури. А с окомплектованите с циркулярен диск модели можете да отрежете и млади гръвчета или клони с диаметър до 7 см. Висококачествена техника, ниско тегло, ергономична конструкция и обширна га-

ма от режещи инструменти - това са само част от отличителните белези на храсторезите STIHL, които ги правят незаменими помощници в горското стопанство. Ще ги намерите при дилърите на STIHL в цялата страна, от които мо-

жете да закупите и промоционалните пакети за моторни коси STIHL с 8 ключени в тях комплект от 2 бр. соларни лампи* STIHL, 1 л моторно масло STIHL и консумативи според модела.

* до изчерпване на количествата

Магистър

Два варианта на нов проектозакон за горите официално са в публичното пространство. Идеята на законотворците и правителството е проектът да получи възможно найшироко обществено и професионално обсъждане. Което предполага, че приемането му не е самоцел, а приоритет, в който интересите на гората и стремежът за нейното правилно стопанисване трябва действително да съвпаднат.

Лесовъдската колегия от практиката е достатъчно опитна и би трябвало активно да участва в обсъждането на закона. Защото - и друг път се е случвало, знаещи и можещи лесовъди се въздържат да заемат позиция заради притеснения от неразбиране със съответните властимащи. А после се оказва, че точно техните становища са били по-правилните.

В България нарицателни станаха констатациите, че законът (независимо какъв) е врата в поле, през която никой не минава, че закони се правят заради определени частни интереси, както и че добри закони няма, или, ако ги има, стремежът е да се забикаят дори и от представители на най-високи административни и съдебни нива. Проектозаконът за горите вече е готов. В широкото му обсъждане е шансът да има закон не на всяка цена, а закон, който да заработи и да просъществува поне четвърт от 100-годишния турнус на гората.

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(водещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАИНА КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiava@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортър:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg
БИС ТТВББГ22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 4. Формат 1/8 от 60/90.
Броят е подписан за печат на
27.05.2010 г. Индекс 20346.
Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Опечатано - „Фатум“ ООД

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция
по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

В броя

2 Срещи: Инж. Мико Павлов - Лесовъд

на годината за 2009 г. - Дългът на лесовъда е:
там, където няма гора, да я създаде

6 Актуално: Предизвикателства
и възможности на професията „оценител на гори“

8 Техника и технологии: Съвременни постижения
на въжените системи

10 Лесозащита: Хеликоптери над Колош

12 За първи път: Средиземноморска седмица на гората

14 105 г. организирана борба
с ерозията: България преди и сега

17 Гори и екология: Гигантите на „Парангалица“

20 Национални състезания:
Горски многобой в Берковския балкан

22 Горски символи: Почит
към създателите на лесопарк „Магура“

24 Фестивал на зелениката: Запленени от вечната красота

26 Образът на гората в българските народни приказки

На корицата

Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 Meetings: Miko Pavlov - Forester of the year 2009 - The forester's duty is: where there is no forest to create it
- 6 Topically: Challenges end opportunity of the profession „Forest valuer“
- 8 Technics and technologies: Contemporary achievements in the rope systems
- 10 Forest protection: Helicopters over Kolosh
- 12 For the 1st time: The Mediterranean Forest Week
- 14 105 years organized erosion prevention: Bulgaria now and before
- 17 Forests and ecology: The giants of „Parangalica“
- 20 National competitions: The forest events in The Berkovitsa Balkan
- 22 Forest symbols: Respect to the creators of The Magura forest park
- 24 The Periwinkle festival: Fascinated by the everlasting beauty
- 26 The forest in the Bulgarian folk tales

Когато наближиши Карлово, изведенъж Балканът, който те е мамил с величието си в далечината, стръмно се изправя - висок, зелен и свеж в пролетната си премяна. Кара те да видиш поглед и гори да спреш да дишаш от вълнение. Чувството е като пред паметник - гледаш нагоре и сякаш сам се извисяваши. Когато стигнеш до хората, които живеят и работят тук, забелязваш, че и те са „прихванали“ нещо от величието и страданието на планината. Защото в една балканска душа те са поравно.

**Инж. Мико ПАВЛОВ - директор
на Държавното горско стопанство в Карлово,
носител на званието „Лесовъд на годината“ за 2009 г.:**

Дългът на лесовъда е: там, където няма гора, да я създаде

ПАМЕТ

Паметникът е знак на човешката памет. Ако я няма, няма го и знака за събитието. Забравя се по-лесно, отколкото се помни. Като че ли щеше да е странно, ако Държавното горско стопанство в Карлово, където Стара планина се възправя така гордо, а Средна гора се разстила така женствено, няма дълга история и своите знаци на паметта. Но тази администрация има стар, дълъг и поучителен летопис и започва той през 1883 г., когато в Източна Румелия се приема Публично-административния правилник за горите, с който се създава първото горско управление с главен горски инспектор, а след него се назначават по един главен горски надзирател за всеки окръг и по един горски агент за всяка околия. В Пловдивския окръг първият горски агент е назначен в Стремска (Карловска) околия. Името му не знаем. Но Илия Бълсков е първият „служител по горите“ тук. Назначен е през 1886 г. за охрана на горите.

И първият разсадник се открива

тук - в карловското село Баня. Неговото създаване е породено от страданието на оголената планина, която се нуждае от залесяване. Не експлоатация на хубави горски ресурси, а възстановяването им почти от нулата е и задачата на новооткритото през 1897 г. административно лесничество. Гордостта на Балканския полуостров - Стара планина, е общувала с бога не само с високите скалисти върхове. Ние нямаме снимки на лесовете, в „които брадва не е влизала“, но имаме разкази на пътешествениците по тези земи. Затова знаем, че още древният Херодот не описва Тракийската низина като поле, а като тучна, труднопроходима гора, а планинските водосбори на Тунджа и Стряма като рая на земята. Унищожаването ѝ започва от набезите на кърджалиите, продължава с безмерното ползване по време на османското владичество и неграмотното поведение на търговци, концесионерите и гори на самото население в първите десетилетия от Освобождението.

Така или иначе до началото на XX в. всичките предпланински склонове на гордата висока планина над Кастро и Карлово са една ерозирана каменна пустиня - огромна, стръмно оглозгана рибена кост, метната по продължение на стотици километри.

Защо трябва да се връщаме към това падение на Магна Силва Булгарика (Великия български лес)?

За да разберем възхода. С установяване на лесовъдското начало по нашите земи, и вече след Съединението през 1885 г., както и с последвалите два първи Закона за горите, приеми от Княжество България, държавата бавно започва възстановяването на горите. За разлика от по-далечни времена началото на XX век е белязано и с напредъка на фотографията. На нея съдържим картинатата, която отразява печалното състояние на планината. Със снимки са документирани и почти всички катастрофални прииждания на планинските реки, които се случват в началото на века. През таково „разбито корито“ започват сво-

Местността Червените брегове след катастрофалното прииждане на Карловска река през 1910 г., което оставя населението на града без работна земя, добитък и градини

Същата местност след един век - през април 2010 г., е уникалното доказателство за съзидателната дейност на лесовъдите

ята дейност първите лесовъди, първите ентузиасти и имената на тези горски възрожденци не трябва никога да забравяме.

Началото поставя френският лесовъд Феликс Луи-Мари Вожли. Той пръв предприема действията срещу ерозионните процеси във водосбора на Тунджа над Калофер, като създава първите иглолистни култури - 100 дка в м. Св. Никола и 500 дка в м. Кошовете.

Знаем и имената на първите горски надзоратели, които опазват залесеното като собствен имот - Христов и Петров, и гвамата от Калофер.

Петър Манджуков, ученик и последовател на Вожли, е първият началник на създадената в Карлово през 1911 г. Секция за укрепяване на горите и залесяване.

Тази секция започва с обладяването на най-страшните порои - 8 м. Червените брегове (Карловска река), Бяла и Свеженска река, Дълбоки дол. Като за високоерудиран специалист в борбата срещу ерозията е запазен споменът и за лесовъда Слави Лазаров, следващият началник на Секцията.

Сред обществениците на Карлово няма да бъде забравено и името на адвоката Васил Александров. Той многократно довежда Вожли по оголените стръмни склонове на пороя Червените брегове и в резултат започват залесяванията. Когато погледнете от града натам днес, няма да видите сипеи, а великолепни горски култури, които носят името Александровите.

Бръщаме се назад във времето по простата причина, че днес вече ни-

кой не може да си представи онът страшен „пейзаж“. Днешните хубави гори около Карлово и Калофер - и към Стара планина, и към Средна гора, се възприемат като расли тук от панти века. А истината е тая - пионерното дело на първите е последвано от другите поколения лесовъди и всеки отделен лесовъд е „дописал“ по нещо ценно в горската история на този край.

УЧЕБНИК ПО ПРАКТИЧЕСКО ЛЕСОВЪДСТВО

В наше време цялата територия на Държавното горско стопанство е един готов учебник по практическо лесовъдство. Днес го разлистихме с помощта на инж. Мико Павлов - директор на ДГС - Карлово, и тазгодишния носител на приза „Лесовъд на годината“.

Площта на стопанството е 25 614 ха, разпределена в 4 горскотехнически участъка - Карлово, Калофер, Домлян и Карабелово, и 17 горскоохранителни участъка. Дървесният запас е 2 956 630 м³, запас на хектар - 124 м³, и прираст - 2.91 м³. Определеното с лесоустройствения план ползване на дървесина е 40 458 м³ (без клони). Обособени са 16 стопански класа. Основни дървесни видове са зимен дъб, бук, топола, черен и бял бор. Постигната лесистост е 37.6 %. Средната възраст на горите е 45 години.

От този увод избрахме да видим половините култури, които са пример за лесовъдско творчество. Създадени на нетипични тополови места - расления, те показват колко е важно то при избора на мястото и агротехниката. Даже успяхме да видим „по възходяща“ как точно се развиват. Започнахме с 1-годишна, 105 дка, създадена край р. Стряма - расте отлично. Петгодишната - 54 дка, и 6-годишната - 497 дка, култури - прекрасни са. Край с. Войняго-

Колективът на ДГС - Карлово с ръководството (отляво-надясно): Емил Андонов - гл. счетоводител, Христо Колев - зам.-директор, инж. Мико Павлов - директор, инж. Румяна Манолова - зам.-директор

бо са създадени 250 гка тополова култура при специална почвоподготвка - терасите са изкопавани с багер. Днес 12-годишно, тополовото насаждение се развива чудесно. Огнената 2000-та година взе своя горска жертва и в ДГС - Карлово. Примери за целесъобразно възстановяване на изгорелите площи могат да се видят в ГТУ - Домлян, където изгоряха 1100 гка церови насаждения. Последва тяхното възстановяване, като във всяка конка е внесен тор. През 2007-а тук отново горя на три пъти и три места. Този път площите са оставени за естественото възобновяване и днес има видимо добър резултат. До момента, в който някой отново не хвърли фас, защото насаждението е до пътя. Една част от изгорялата площ под връх Момини гърди бе залесена с кедър и днес представлява добре възстановен след пожар участък.

Как върви дърводобивната дейност видяхме с очите си от примера на четири бригади.

Всичките дърводобивници са назначени на трудов договор, което им дава сигурност.

Общо в тази дейност са заети 50 души, които работят със собствена

Тополова култура с много добър растеж

Кедрово насаждение в ГТУ - Домлян

техника или животинска тяга. В обекта край с. Васил Левски (ГТУ - Домлян) заварихме старши лесничия инж. Добрин Иванов и горския надзорител Драгомир Донев, които отговарят за организацията на дърводобива. А тя в обекта е проста, но ефикасна - ще бригади секат, ще извозват и ще разкрайват на долния склад. Хората в бригадите са от околните села и са работливи. А който е най-работлив като Мехмет Али например, може да се похвали и с най-добро заплащане. А стопанството - с изпълнение на разчети по дърводобива. Тук е мястото да си припомним, че за 5 години Държавното лесничество в

Карлово работеше по пилотен проект, целта на който бе всичките стопански дейности да бъдат отгадени под аренда, а лесничеството да се занимава само с контролните функции. Казваше се, че „конят трябва да бъде впрегнат преди каруцата“, сякаш дотогава каруцата теглеше коня. Този пилотен проект за малко не разби целия самолет - в случая едно добро лесничество с традиции.

През 2008 г. с регистрирането на държавните горски стопанства по Търговския закон ДГС - Карлово, направи единствено възможно нещо - заработи по правилата. И резултатите дошли - „каруцата“ взе да се пълни.

През м.г. в ДГС - Карлово, са залесени 545 гка нови гори и е извършено попълване на 630 гка, извършена е почвоподготвка върху 141 гка и са отгледани 1884 гка млади култури. Ползването стигна 22 274 м³, кое-то гage приход от 1 318 000 лв., а в

Старши лесничият инж.
Добрин Иванов

Горският надзорител в
Охранителен участък -
Домлян, Драгомир Донев

Дърводобивни бригади на Мехмед Али (прав отляво) и на Христо Нешев (до него)

Извозвачът Георги Бичев

бюджета на ИАГ бяха преведени 338 622 лева тарифни такси. Но в ДГС - Карлово, работят хора, които си правят не просто сметка, а добра сметка. Например защо да продават кубик дървесина за 70 лв., като могат да предложат обработена дървесина за 230 лева. Така бе направен дървообработващ цех в с. Домлян, който започва само с трима работници, а сега там работят вече седем. Цехът, оборудван с необходимата техника, битова сграда и гостинично просторна площа за продукцията, преработва обла широколистна и иглолистна дървесина и само през май-декември м.г. има приходи 101 122 лева. Голямо и тежко за днешните кризисни времена строителство купи в м. Паничите, където от стара и разрушена почивна база се прави обновен горски дом.

КАПИТАН НА ОТБОРА

Aко можеше, инж. Мико Павлов щеше да ни показва и разказва за стопанството и да „забрави“ да каже за себе си. Но то е ясно, щом работата върви, ръководителят е успял да мотивира колективата. Защото директорът не е самотен състезател, а капитан на отбор.

Мико Павлов е роден през 1957 г. в плевенското село Телиш (прочуло се днес и за граница с вината си), но попада в друг винарски край - Карловски, докато е още дете. В Карлово завършва средното си образование, става стипендиант на Горското стопанство и още преди да се дипломира във ВЛТИ, през 1982 г. започва работа като началник на Домлянския горскостопански участък. Няма как да забрави бойното си кръщение в професията, защото то е огнено. В Горското го посреща директорът Георги Банков, но не му посочва бюрото, на което да седне, а го праща директно да гаси пожар в участъка.

Докато ръководи ГСУ - Домлян, инж. Павлов става участник в създаването на Апостоловата гора. Под неговото ръководство е залесен северния (горния и най-труден) край на този уникатен природен паметник, създен в памет на Васил Левски през 1987 година. До ден днешен ДГС - Карлово, се грижи за този ръкотворен знак на памет, който няма аналог в нашата лесовъдска и обществена история.

В собствената си житейска и лесовъдска история инж. Мико Павлов има постижения и трудности, в които често се намесва и политика. От 1989 до 1994 г. той е заместник-директор на ГС - Клисура, после две години е главен инженер в ДЛ - Хисар. Отново е в Клисура като

Началникът на дървообработващия цех в Домлян Николай Димитров

Оборудването на цеха е ново и производително

директор през 1996-1997 година. Добър производствен опит добива като началник на сектора в Старосел - клон на Горскотърговската фирма „Карлово лес“.

От 2000 г. е отново в Карловското лесничество, което ръководи вече десета година. И между другото успя да построи и нова административна сграда, което не се случва често в страната.

Извън критериите, които трябва да „покрие“ най-достойният лесовъд за годината, при инж. Павлов силно настежаха конкретните му усилия бързо и професионално да пригответ съдържание на понятието „държавно горско стопанство“, да докаже, че то може да бъде уважавана служба. Т.е., че е такава служба в България, която тачи своите традиции, която може да се грижи за наследеното богатство (например за много ценни букови гори, които има в района), да създава и да отглежда постоянно нови гори, да постави горскостопанските гейност на икономическа основа и да дава приход на държавата.

При инж. Павлов има и много възрожденско разбиране, че лесовъдът трябва да има и обществена ангажираност. Това в нашия прагматичен свят трябва да бъде ценено и за него трябва да разказваме, защото такава кауза „работи“ за достойнството на цялата горска институцията. Вече споменахме, че Апостоловата гора, съвременник на повечето от нас, е под постостоянните грижи на ДГС - Карлово. А през м.г. по инициатива на инж. Павлов бе издадена книга за историята на нейното създаване. Уважение към паметта на първите лесовъди в този край е изразено през тази година по най-добрая начин - открита е паметна плоча в чест на Петър Манджуков.

Порасналите карловски дъца, онези, които са залесявали и в Апостоловата гора, днес вече имат

свои деца, които с радост участват във всички инициативи на Държавното горско стопанство.

Тукашните хора казват, че балканската душа е гордост. Отляво - в сърцето, балканската душа е гордост. Отляво - в сърцето, балканската душа е гордост. Но без работливост и търпение, без известна доза непокорство и свободен дух то не върши работа. И всичко това е казано съкаш за инж. Павлов. Когато обикаляхме из многобройните къщички на стопанството и особено по местата, които посрещат бившето столетие като каменна пустиня, а нашия век - като прекрасни гори, инж. Павлов каза: „Това е дългът на лесовъда - там, където няма гора, да я създаде, гори да му се вижда непосилно“.

Сигурно точно така са мислили първите. Сигурно тази мисъл е ръководила и действията на лесовъдите от 60, 70 и 80-те години на отминалото столетие, облечли планината в живот. И ни се ще мислят на всеки лесовъд - във всички времена и независимо от превратностите на политиката, га остава достащно далновидна, за да я оценява всяко следващо поколение.

Aко можеше, инж. Мико Павлов щеше да гage и призна, поем с такова вълнение на Седмицата на гората, на всичките си 42-ма служители от администрацията - на отбора, в който всеки е допринесъл за успеха. Но, знаем, купата получава капитанът.

Когато напускаш това прекрасно място, Балканът пак си е там. Гледаш дълго през рамото и съкаш не той, а ти се смаляваш. Ако знаеш, че съзанията за гората Стара планина са писани не само от възрожденски, но и от горски апостоли, и ти ще си по-горд българин.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

За горския сектор се открива добра перспектива оценителската дейност да се постави на съвременни основи и по този начин да изпълни важните цели за съчетаване на обществените потребности и поддържане на общественото доверие. В процес на приемане са промени в Наредбата за определяне на базисни цени, цени за изключени площи и учредяване на право на ползване и сервитути върху гори и земи от горския фонд. По тази наредба се извършват оценките и се определят базисните цени на горските имоти. Промените са продуктувани от стремежа без административни ограничения да се постигне регулиране на пазара на недвижими имоти в атрактивните зони чрез тяхната диференциация. Независимо че има приета и работеща Наредба за оценка на гори и въпреки нарастващия брой на оценките, направени през последните годни, в България все още не се работи по най-добрите международни практики. Утвърждаването на стандарти е предвидено с приемането на Закона за независимите оценители (2008 г.), но все още не са направени никакви постъпки в тази посока. Вероятно този процес ще отнеме време. От съществено значение и в полза на всички потребители е да се популяризират и наложат максимално бързо най-добрите оценителски практики и професията „оценител“ в България да се издигне на международно ниво.

Предизвикателства и възможности

Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - секретар на Централната комисия по оценка

Международните стандарти за оценка на гори и земи са създадени в края на 1990 г. от САЩ и Великобритания и се поддържат от Международния комитет на стандартите за оценка (IVSC) - неправителствена организация на Обединените нации.

Най-важната разлика между стандартите IVS и множеството оценъчни методи (гоходи от капитализация, сравнение на продажби, счетоводната стойност и др.) е, че IVS признава само две оценки: *Пазарна стойност и Други, различни от пазарна стойност*.

1. Пазарната стойност е оценка на стойността на осъществените продажби на основата на тази оценка. IVS мандатите посочват, че тази оценка трябва да се използва всеки път, когато (a) има готов пазар за активи и (b) докато пазарът не е в това състояние, което IVS нарича *липса на равновесие*.

Така пазарната стойност е почти идентична със *справедливата стойност*, определена от марката, свързана с пазара, през повечето време, но не съвсем. IVS изрично признава, че пазарите са понякога в „липса на равновесие“ и е разумно тогава да не се използва тази пазарна стойност.

2. Други, различни от пазарна стойност, е всичко останало. В IVS изрично е определено, че тази оценка се основава на *задоволителните данни за пазара и че анализът на тези данни показва достатъчно*. Разработването на други, различни от пазарната стойност, в съответствие с IVS е трудно или много трудно и изисква от експерта-оценител добро познаване на ги-

наката на въпросните пазари. Международните стандарти за оценка са силно концентрирани върху пазарните оценки. „Пазарната стойност е предполагаемата сума, за която трябва да се смени собственост към самата на оценката между желаещ купувач и желаещ продавач в една сделка след подходящ маркетинг, в който страните поотделно са действали съзнателно, разумно и без принуда“ (IVS 2003). Стандартите IVS не са учебник за разясняване на прилагането на специални техники за оценяване. Поскоро опистват това, което оценителят трябва да направи, и препоръчват как в оценяването да се изпълняват задачи и да се подготвят доклади. Това означава преди всичко да се осигури качество на процеса на оценяване. Стандартите създават предпоставки за постигане на професионално подгответи на високо ниво, съпоставими, леснодостъпни и надеждни доклади.

От оценителската общност и заинтересованите страни на международния пазар са поставени за **дискусия** важни въпроси, свързани с оценителската дейност. Установени са позициите за необходимостта от стандартизация на оценките. Направени са важните изводи, че успех в тази посока може да бъде постигнат само с представянето на **недвусмислен за разбиране стандарти и етика и начините те да се трансформират в практически приложения**. Очертаните насоки изискват приемането на: **международн стандарти** - задължително трябва да бъдат широки и общи, но и

конкретни при наличие на съгласие, и **национални стандарти** - проектирани като *допълнителни стандарти*, използват се само до степен регулиране на местното законодателство, така че да поставят условия или да изискват отклонение от международните стандарти.

У нас първата стъпка в тази посока е направена с приемането на **Закона за независимите оценители** (ЗНО), който влезе в сила през декември 2008 година. По силата на този закон бе създадена Камара на независимите оценители. Тя има значими права да лицензира и контролира. Чрез правото си да утвърждава *стандарти за извършване на оценка* по чл. 27, ал. 1, т. 5 тя има и нормотворческа функция.

Оценителите на горски имоти обаче не влязоха в Камарата, въпреки че първоначално бяха поканени. Причината е разпространеното у нас стеснено разбиране на термина *недвижими имоти* като сгради и строителни терени. При това разбиране, за да влязат оценителите на гори в Камарата, е необходимо изменение на закона. По наше мнение **причина за изменение на ЗНО** е фактът, че в сегашната си редакция той не е съобразен с горския сектор. На първо място трябва да се постави въпросът за образователния ценз. Чл. 8, ал. 2, т. 1 на ЗНО изисква от оценителя висше образование, без да уточнява специалността. При оценяване на гори обаче оценителят задължително трябва да има лесовъдско образование, без да уточнява специалността от специализирани позна-

ния при определянето на харктеристиките на горските ресурси. Аналогична е ситуацията и с изискванията за оценка на земеделските земи.

Следваща стъпка е да бъдат приведени в съответствие с този закон всички действащи стандарти, изисквания и организация при изготвянето на оценките на гори, а именно въвеждане на промяна в Закона за независимите оценители, включващо на оценителите на земи и гори в Камара на независимите оценители. Анализът на досегашната ни дейност поставя важния въпрос, на който трябва да се отговори: каква ще бъде ролята на оценителя на

„подаръци“ на природата - гори, минерали находища на естествени сировини, водите на реки и езера, използвани в стопанския живот. Земята е ресурс за производство и се използва по различен начин: в селското и горското стопанство - за развитие на земеделието и промишлеността; за добив на природни богатства (въглища, петрол, газ, минерали и др.); като терен, върху които се строят сгради или се разполагат обекти (заводи, училища, жилища, спортни съоръжения и пр.); като зони за отдих, туризъм и лечение.

Преди тридесет години една трета от световното население живееше

извлечението от нея природни ресурси да получат стойностна (икономическа) оценка.

Когато се говори за **пазар на гори** (поземлени имоти, предназначени за гори), трябва да се имат предвид следните **особености**:

1. Търсенето и предлагането на гори е относително постоянно, тъй като в стопанския оборот на всяка страна залесената площ е константа. Могат да се подобряват единствено нейните качества, но не ще се увеличава големината (разбира се, има изключения, свързани с включване на залесени и самозалесили се земеделски гори, рекултивирани тери-

на професията „оценител на горите“

земи и гори в новите променени условия, как ще се развива и как ще се адаптира той? Промяната на институционалната рамка в това направление е вече факт - появата и налагането на професията **оценител**.

Да станеш оценител на горски имоти доскоро беше сравнително лесно - достатъчно беше да се завърши успешно курс по оценка на гори и да се регистрира тази дейност в горското ведомство. Пазарът беше неразвит и никой не очакваше особено висока квалификация от хората, които упражняват тази професия. С навлизането на множество големи инвеститори изискванията към оценителите стават и ще стават все по-високи: само опитът вече не е достатъчен, а допълнителните обучения и квалификации стават все по-необходими.

Преизвикателствата, пред които е изпълнена оценителската професия, са много: глобализация и повишини нива на трансгранични икономически дейности; конкуренция от други професии; статутът на професията; технологии; спроведлива стойност; отчетността. Поставят се изисквания и към методите, по които се извършват оценките и които трябва да отговарят на международните стандарти - нещо изключително важно в момент, когато бизнесът в цял свят отчита трудностите при оценката на инвестиционните възможности като една от най-важните пречки пред инвестирането. Земята е най-важният първичен ресурс на обществото. Тя се състои от почвата на обработваемите площи, ливади и пасища, използвани в земеделието, като включва и всички

в градовете, днес е половината, а в бъдеще се очаква да нарасне до две трети. Всички градски райони са поставени под силен натиск за разширяване и растеж. Управлението на земите при защита на интересите и правата на собствениците на земи става все по-важно. Тъй като притежаването и използването на земята са въпроси за икономическата стойност, все по-важен става въпросът за оценката им. Особено необходима е оценката при извършването на различните принудителни действия от страна на държавата, свързани с отчуждавания и сервитути.

Какво е характерното за пазара на земя и гори?

В условията на развитата пазарна икономика наред с останалите ресурси за производство земята и гората са обект на покупко-продажба. Покупката и продажбата на земя и гора се извършват на пазара на земя и гора. Подобно на всички останали стоки те се търсят и предлагат, носят доходи и имат цена. **Пазарът на земя и гора представлява система от специфични поземлени отношения, свързани с покупко-продажбата** (търсенето и предлагането) на земя за производствени и други цели, за да се реализират доходи от нея. Той съдържа в себе си всички елементи и механизми, валидни за всички останали пазари. Търсенето и предлагането на земя по правило се подчиняват на общите правила за търсене и предлагане на производствените ресурси. Покупката и продажбата на земя допринасят за по-различното им използване. Затова е необходимо самата земя или

тории и други).

2. Ниската мобилност на гората като производствен фактор, т.е. разположението на гората, използвана за различни цели, е пряко свързано с природните условия.

3. Изблочането от негратата на земята, в т.ч. и от горски територии, на минерали, горива, полезни изкопаеми е практически не обратим процес.

4. Влияние на конкретните условия, свързани с използването на гората за различни цели - производство на дървесина и недървесни продукти, други производствени цели, свързани със строителство, когато тя се включва в урбанизираните територии и цената ѝ е много висока, създават възможности природните продукти от гората да бъдат заменени с изкуствени и т.н.

5. Различия в продуктивността на горите.

Какво е основното за цените на земята и горите?

Земята, в т.ч. гората, са обект на покупко-продажба. Те са стока и имат цена. Цената на земята и гората е капитализирана рента, т.е. рента, превърната в паричен капитал, който носи доход във вид на лихва. При определяне на цената собственикът изхожда преди всичко от годишната сума на рентата. Поземлената рента е в основата на цената на горите. Тя обаче не може пряко да се извежда, тъй като рентата зависи от лихвата и инфлацията. Но цената на горите зависи не само от поземлената рента, а и от тяхното търсене и предлагане. Гората е специфичен предмет на пазарни отношения. Тя се купу-

ва и продава, предоставя се при определени условия. Тези условия като цяло формират цената на гората.

При равни други условия цената на гората ще бъде толкова по-висока, колкото по-висок е полученият паричен доход от нея. Цената се изменя в зависимост от промените в очаквания доход. Преъръщането ѝ в осъден ресурс също повишава нейната ценност. Цената на гората може да нарасне и в резултат на промяна в нейното местоположение.

Като цяло цената на земята, респективно на гората, в страните с развита пазарна икономика показва устойчива тенденция на увеличение, а у нас поради неразвития пазар е ниска.

Използваните досега подходи и методи за определяне на цената на земите и горите са: подоходен, пазарен и комбиниран. Същите методи се прилагат и във всички други сектори на пазарните отношения, но техниката на прилагането им е специфична. По отношение на горите се прилага предимно комбинираният метод, който съчетава пазарния и подоходния и ги допълва с емпирични зависимости.

В последните години се открояват следните тенденции:

- Динамиката на пазарите в световен мащаб заставя собствениците и инвеститорите да се колебаят за справедливата **стойност на горите**. Това пък ги подтиква все по-често да търсят професионалната помощ на лицензираните оценители. Голямото предизвикателство пред професионалистите е определянето на справедливата стойност при липса на значим обем сделки.

- Променящата се обстановка в пазарната икономика, от една страна, и повишенияте очаквания към достоверността на финансовата информация, от друга, поставят нови предизвикателства пред оценителската професия.

Краткият преглед на състоянието на оценителската дейност на горите в България поставя въпроса дали действащата система (организация) за оценка на гори отговаря в пълна степен на бързата интеграция на пазара на недвижими имоти, в т.ч. на гори, и достатъчно коректни ли са събрането, анализът и представянето на информация за вземането на решения. Едновременно с това е факт обстоятелството, че се завишават критериите към оценителя, който следва едновременно да бъде финансов експерт и анализатор на пазара.

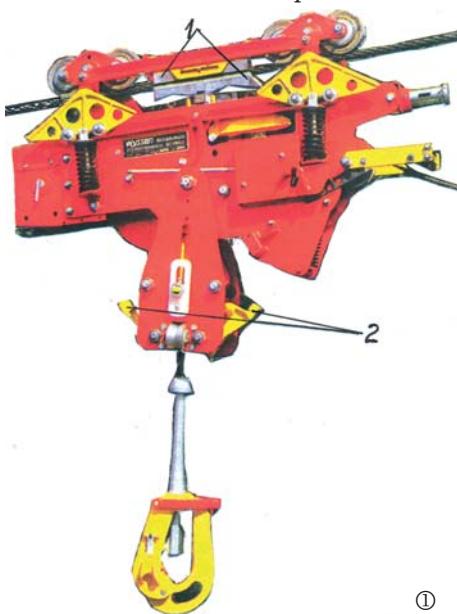
Техника и технологии

СЪВРЕМЕННИ ПОСТИЖЕНИЯ НА ВЪЖЕНИТЕ СИСТЕМИ

Ст.н.с. I ст. г.т.н инж. Васил ВАСИЛЕВ

Първи стъпки за утвърждаване на въжените системи в горите

През 1872 г. в планинската местност Унтервалд в Швейцария е монтирана първата стационарна въжена линия за извоз на дървени материали. Значението ѝ за тази цел обаче е значително ограничено по-

①

Общ вид на Висенова товарна вагонетка стандарт-автомат в момент на закотяване към носещо въже

ради това, че товаренето на транспортните вагонетки се извършва само от една единствена складова площа.

В създаването на подходяща за горското стопанство въжена линия най-активно се включва Якоб Висен, сълугодишен горски работник - сечак и утвърден въжар.

В началото на 1939 г. той разработва четири модела на нова въжена система, които в продължение на четири години се подлагат на интензивни експлоатационни изпитания. През 1943 г. производствените изпитания приключват и моделът с товарна вагонетка и задържащ апарат, с най-добри показатели в техническо и икономическо отношение, започва да се произвежда серийно. Разработената въжена система с товарна вагонетка стандарт осигурява възможност за формиране на товарите във всяка точка от тракето на линията, които бъдат

транспортирани както отгоре-надолу, така и отдолу-нагоре.

Голяма заслуга за популяризиране на работата и технологичните възможности на новата въжена линия има директорът на централното горско ведомство на Швейцария - старши лесовъдът Винкелман. През август 1943 г. той първи описва конструкцията и работата на въжената линия в статията си „Der Seilkran Wyssen“, която е публикувана в списание „Holzmarkt“. България е от първите страни внедрители на тази линия. През 1949 г. у нас се внасят два екземпляра от нея и вече над 60 години марката продължава да присъства в нашата горскостопанска практика.

Въжената линия „Висен“, по-късно под називанието „Пирин“, се утвърждава у нас наред с другите съвременни въжени системи като необходим, икономически оправдан и безспорен екологичнообразен елемент в механизацията на работните процеси при ползването на горите.

Въжените системи както в чужбина, така и у нас трайно навлизат в горскостопанска практика.

Автоматизираната работа на товарните вагонетки - въжен еман в развитието на съвременните въжени системи

След успешното внедряване в практиката на въжената линия „Wyssen“

Радиоуправляма Висенова автоматична вагонетка с микрокомпютър, тип HY-2

в Швейцария се разработва подобна въжена система и от фирмата „Ва-

ко“, а в Австрия се утвърждават въжените линии „Doppelmayer“, „Nesler“, „Lötscher“, „Seidel“, „Hinteregger“ и други. Съществен недостатък при всички тези въжени линии

Висенова моторна автоматична вагонетка тип MSK-3 с радиоуправление

ни обаче е използването на задържкаш апарат за товарните вагонетки, който не може да преминава през седловите стойки на подпорите, без да бъде разглобяван. Изход от това положение отново пръв намира Якоб Висен, който в края на 50-те години успешно разработва товарна вагонетка от типа „стандарт-автомат“ (фиг. 1). Между ходовите ю колела са поместени две челюсти, които, след като се захванат за носещото въже, изпълняват ролята на задържкаш апарат. Успешно е разработено и задържащо устройство за товарната кука. Когато челюстите на задържащия апарат здраво обхвчат носещото въже (фиг. 1-1), товарната кука автоматично се освобождава от задържащото я устройство (фиг. 1-2) и обратно.

Много скоро след появата на Висеновата вагонетка швейцарската фирма „Vaco“ разработва свой модел на автоматична вагонетка, а в Австрия се утвърждават моделите „Gravimat“, „Sherpa“, „HSK“, „HUSK“, „Adler-Vaco“, „Koller“ и други.

Привеждането в действие на основните работни органи на автоматичните товарни вагонетки се извършва по механичен или по-често по хидравличен път.

Постигнатията, достигнати при разработването на съвременните автоматични товарни вагонетки, са плод на напрузания опит през годините и използването на съвременните модерни технологии. В това отношение особен интерес предс-

тавлява автоматичната товарна вагонетка HY-2 на Wyssen (фиг. 2). Тя се омличава с революционна конструктивна разработка на патентованите клеми, монтирани на колелото за теглителното въже и вместения във вътрешността ѝ микрокомпютър, управляващ по зададена програма всички работни операции на вагонетката след подаден радиосигнал.

У нас за първи път е използвана експериментално Висенова автоматична вагонетка тип „стандарт-автомат“ (фиг. 1) в началото на 80-те години в Опитното горско стопанство - Рибарица.

В края на 80-те години в нашата практика масово започват да се използват хидравлични автоматични вагонетки ВА-10Х, производство на ЗРНО - Троян, и механични автоматични вагонетки, произвеждани от Районната ремонтна работилница - Темевен.

Новите технологии и организация на работа с въжените системи, върхови постижения в тяхното развитие и ефективна експлоатация в горите

През последните години все по-често се използват автоматични вагонетки, в които е вграден двигател с вътрешно горене за задвижване на самостоятелен барабан с навито товарно въже, използван при привличане, издигане, а на разтоварната

Самопривиждаща се радиоуправляема автоматична товарна вагонетка Woodliner

станция и за спускане на транспортираните товари.

На фиг. 3 е показана в действие дългометражна въжена линия с автоматична товарна вагонетка тип MSK-3000 на фирмата „Wyssen“. Вагонетката е снабдена с дизелов двигател „Deutz“ с мощност 25 kW (34 к.с.) и има товароподемност от 25 kN (2.5 m). Всички работни операции по линията са радиоуправляеми.

Австрийската фирма „ASA Hydraulik“ е проектирала дългометражна радиоуправляема линия „ASA-Sololift“, в която са залегнали съвършено но-

Мобилен мачтова въжена линия K-500, съоръжена с хидравличен кран и работна кабина

ви конструктивни и технологични концепции. Линията не използва лебедка. Теглещото въже на линията е запазено, но е опънато и здраво закотвено между горната и долната станция на линията, след като е прокарано през вагонетката и увito няколко пъти около специална параболична шайба.

Товарната вагонетка е снабдена с бензинов двигател с въздушно охлаждане и мощност от 26 kW (35 к.с.), който задвижва няколко хидродвигателя - 2 за параболичната шайба, и 2 за товарния барабан.

Товарносимостта на линията е 30 kN (3 m) и се обслужва от 2-ма работници.

Най-модерното съвременно развитие на дългометражните въжени линии предлага австрийската фирма „Konrad Forsttechnik“ с разработването на въжената линия „Woodliner“ (фиг. 4 a). Тя представлява радиоуправляема въжена система, която се състои от носещо въже и автоматична товарна вагонетка с вграден в нея товарен барабан и бензинов двигател с мощност от 25-26 kW (35 к.с.). Придвижването на вагонетката се извършва с помощта на задвижваните от двигателя две големи ролки, монтирани в горната ѝ страна, които се обхващат чрез увиване на носещото въже по жлебовете им. Обслужващият персонал на линия-

та е от 2-ма души (фиг. 4 б). С мобилните мачтови въжени системи са достигнати много високи технологични постижения, които определят мястото на тези производствени средства като важно завършващо звено в технологичния процес на дърводобивното производство.

Мобилна мачтова въжена линия K-500, съоръжена с процесор и работна кабина

Днес много от тези системи са снабдени с хидравлични кранове (фиг. 5), с които доставената сортиментна продукция на разтоварната станция се складира по размери на товарната площа.

Много от въжените системи се съоръжават и с многооперационни машини от туната на процесорите (фиг. 6). Това е върхово постижение в технологичното обновление на механизацията в горите. С помощта на процесорите по зададена компютърна програма се извършва обработката на доставените с въжената линия цели дървета (чаголистни) - касцрене, разкройване и сортиране на материалите в обсега на разтоварната станция на линията. За създаване на по-добри условия за обслужващия персонал, особено на мотористите, фирмата „Wyssen“ започва да съоръжава лебедките на дългометражните въженни линии с

Съвременна лебедка за дългометражна въжена линия, система „Висен“, съоръжена с работна кабина

високоергономични работни кабини (фиг. 7). Късометражните въженни системи като „Adler-Baco“, „Koller“ и много други особено тези, които се комплектват с хидравлични кранове или процесори, също имат работни кабини.

У нас е отбележан успех в това нап-

равление с разработването на леката прикачна въжена линия „Витоша I“ (фиг. 8) за отгледни сечи в едновъзрастни насаждения. Линията е снабдена с подходяща ергономична работна кабина.

Перспективи за използването на въжените системи при ползването на горите в чужбина и у нас

В последните години на XX в. обликтът на въжения транспорт в горите на напредналите в горскостопанско отношение страни се определя от широкото използване на късометражните въженни системи (300-400 m) от мобилен мачтов тип. Тяхното мощно развитие както в конструктивно, така и в технологично-организационно отношение е неразрывно свързано със силно развитата горскопътна инфраструктура в горите на тези страни, гъстотата на която достига до 35-40 m/ha. В Швейцария и Австрия екологосъобразното ползване на горите е на много голяма висота. Успехите им в то-

Прикачна мачтова въжена линия за извоз на дървесина от отгледни сечи в средновъзрастни насаждения, тип Витоша I (ИГБАН), съоръжена с работна кабина

ва отношение да голяма степен се дължат на осъзнатата необходимост от широкото използване на въжените системи и особено на късометражните мобилни мачтови въженни линии, които при извоза на дървените материали в трудните планински условия нямат алтернатива. Ето защо въжените системи в тези страни ще продължат да бъдат в перспектива едно от важните звена в механизацията при ползването на горскодървесните ресурси.

У нас сегашното състоянието на въженния транспорт в горите е крайно незадоволително както в количествено, така и в качествено отношение. Независимо от това, навлизането на техническия прогрес в нашето горско стопанство е неизбежно, а с това и използването на съвременни, модерни въженни системи при добива на дървесина от нашите промишлени гори, разположени главно в планински терени.

През 2010 г. се навършва половин век от създаването на лесозащитните станции в България. Всяко време от този половин век има свои изисквания към насоките, в които те работят, но винаги неизменна пред трите лесозащитни станции остава главната задача - доброто здравословно състояние на горите. В началото на 50-те тогавашното Министерство на горите е разполагало дори със собствени вертолети за третиране на горите от въздуха.

През тази година, според задължително изготвяната прогноза за очакваните нападения от вредители, болести и други повреди в горите, нападението от пегомерки и листоврътки се очаква да бъде от категорията „силно“. В прогнозата е предвидено да се извърши авиобиологична борба в силно нападнатите от тези вредители площи (общо 81 267 гка), като само срещу пегомерка третираната площ трябва да бъде 51 300 гекара.

Един майски ден решихме да видим как практически се провежда авиоборба с насекоми вредители от вида пегомерка в териториите, които са под наблюдение на Лесозащитна станция - София. Горските площи, в които отидохме, са на Държавното горско стопанство - Радомир (РДГ - Кюстендил). На територията на стопанството се намират 37 506 гка гори, силно засегнати от вредителя, като 35 406 гка са в сържавния горски фонд и на физически лица, а 2100 гка са общински. Тези числа красноречиво показват, че почти половината от площите, предвидени за биологична намеса с помощта на летателна техника по националната прогноза, е в ДГС - Радомир. Това изисква много прецизна организация - от Държавното горско стопанство, ЛЗС - София, и

фирмата, осигуряваща пръскането с препарали с летателна техника. Точно такъв пълен синхрон в действията видяхме на 10 май. На бившето военно летище край с. Кондофрей бяха хората от стопанството, начело с директора инж. Веселин Владов, гвза хеликоптера на Великотърновската фирма „Формуна Еър“, базирана на летище Горна Оряховица, инж. Юлия Младенова от Лесозащитната станция - София, инж. Петрана Димитрова - лесничей на ДГС - Радомир, отговаряща за лесозащитата, помощен персонал и пожарната кола. Всеки си имаше свои, стриктно изпълнявани, задачи. Под контрола на инж. Младенова бе направен и зареден разтворът на

Хеликоптери наг Колош

димилин за обработка на нападнатите от пегомерка масиви. С това се зае горският надзорител на Изворския участък Борислав Диков (сн. 1). Последна проверка на дюзите за разпръскване на препарата инж. Младенова направи с директора на ДГС - Радомир, инж. Веселин Владов и пилота на хеликоптера Илиян Желев (сн. 2).

Димилин е химически препарал, но синтезиран на основата на естествени вещества. Той е безвреден за човека, животните и пчелите. Въпреки това задължително се спазва наредбата за пчелните семейства, която предписва определени часове за пръскане. Това трябва да става рано сутринта и след 17 часа.

За този ден американските хеликоптери „Енстром 480“, управявани от пилотите Спирион Христов и Илиян Желев, имаха 6 полета, с които обработиха 5800 дка гори в определен масив. За един полет пъргавото вертолетче пръска 1000 дка. Уменията на пилотите са доказани на стотици горски обекти в страната и днешното „авиощоу“, което изглежда като възхитени зрители, е тяхното всекидневие (сн. 3). На пръв поглед зелената Колошка планина с разкошния си зелен килим не дава вид, че горите ѝ са харесани от насекомните вредители. Но помощта е навременна и тя няма да загуби своя чар, няма да наруши своя здравословен статус. За това работят съвместно лесовъдите и пилотите.

Светлана БЪНЗАРОВА
Снимки Йордан ДАМЯНОВ

Средиземноморска седмица на гората

Първата Средиземноморска седмица на гората се провежда от 13 до 17 април в Анталия. Съорганизатори бяха Министерството на околната среда и горите на Турция, Организацията за прехрана и земеделие на ООН (ФАО), Силва Медитеранеа, Европейският институт по горите (EFIMED) и Международната асоциация на средиземноморските гори.

Средиземноморският климатичен регион е един от петте най-големи в света. Простира се от Португалия до Йордания и от Северна Италия до Мароко, с територия около 2.085 млн. км². В тези граници се включват части и от Тунис, Алжир, Либия, Египет, Сирия, Израел, Ливан, Турция, Гърция, държавите от района на Балканите, Франция и Испания, включително и около петте хиляди острова, разпложени по цялото Средиземно море. Разположено на прехода между Европа, Азия и Африка, при надморски височини до 4500 м, с годишни валежи от 100 до 3000 мм, Средиземноморието притежава изключително богатство от растителни и животински видове. В същото време единадесетте хилядолетия човешка дейност са оставили трайни следи върху природата, които могат да се забележат навсякъде.

Обединени от идеята за значимостта и приноса на горските територии в борбата за намаляване на бедността и подобряване на условията за производство на храна в региона, над 150 лесовъди, екологи, учени, собственици на гори и земеделски земи, представители на екологични организации взеха участие в дискусията по време на годишната среща за развитието на EFIMED и научния семинар „Стопанисване на средиземноморските гори в условията на рискове, породени от климатични промени“. От презентациите и обсъжданията стана ясно, че независимо от изменението в климатичните условия, решаващи за адаптирането на средиземноморските горски територии са раздробеността на горите, неблагоприятната икономическа ситуация в редица страни и неефективните начини на трайно ползване на земите.

За първи път Европейският горски институт отличи със стипендия за принос в развитието на науката и познанието за Средиземноморските гори измежду девет номинирани младия учен от университета в Харвард г-р Тери Кенан за неговите научни публикации и изследвания, свързани с въздействието на промените на кли-

мата върху горите в Средиземноморието, въз основа на установяване на динамиката на фиксирането на въглерода като функция от фотосинтеза, транспирацията, естествените цикли на засушаване и наличнаталага.

Проведеното трето заседание на разширения изпълнителен комитет на Силва Медитеранеа помърди активизирането на дейностите на работните групи. Специално внимание бе отдалено на стартирация проект „Адаптиране на горската политика в средиземноморския регион към промените в климата“ с участието на експерти и учени от Мароко, Алжир, Тунис, Турция, Сирия и Ливан. Финансирането в размер на 4.5 млн. евро е с помощта на GTZ, а проектният цикъл - 4 години.

Един от най-важните приноси на Средиземноморската седмица на гората е изработената от експерти, представители на Силва Медитеранеа и на неправителствени организации, писмена позиция за приноса на средиземноморските гори към повишаване на сигурността за прехраната на населението в региона. Този документ е предназначен след одобряване от Европейската горска комисия да бъде представен и да бъде част от общата декларация на министрите на земеделието от средиземноморските страни, които ще се съберат на 15 и 16 юни 2010 г. в Кайро, Египет, на министърска конференция по въпроси на сигурността на храните, земеделието и развитието на селските райони. Документът подчертава необходимостта от незабавно инвестиране в дейности, допринасящи за устойчивото стопанисване на горите и ограничаващи негативните последици от обезлесяването, деградацията на горските терени и нарастващия антропогенен написк върху горските екосистеми.

В деня за посещение на терена участниците разглеждаха новия център за превенция и борба с пожарите, негалеч от Анталия, където се предвижда обучение на пожарникари и горски служители. Заедно с генералния директор на горите на Турция те засадиха кипарисови фианки и посетиха експериментални площи от *Pinus brutia*, създадени за изучаване на приспособяването му към условия на засушавания и други последици от промените в климата.

Инж. Спас ТОДОРОВ

Награди и инициативи

Високо отличие

На 11 май Министерството на образованието, младежта и науката проведе ученически поход от Рилския манастир до гроба на Св. Иван Рилски, с който отбелаязя Дена на Светите равноапостоли Кирил и Методий. По време на похода, пред килийното училище към църквата „Св. Лука“ над Рилския манастир, зам.-министр Милка Коджабашева награди директори на училища с годишната награда на МОН „Св. Иван Рилски“ за принос в развитието на българското училище.

Отличените директори тази година са трима и сред тях е инж. Стефан Шулев, който умело ръководи ПГГС „Христо Ботев“ вече

15 години.

Връчвайки специалното отличие на инж. Шулев, зам.-министр Коджабашева отбелаяза, че за пръви път то се дава на образователна институция, която подготвя средни кадри за работа в горите.

Това е изключително висока оценка за работата на г-н Шулев и екипа, който той ръководи.

В тези трудни за професионалното образование времена, когато търде често е на дневен ред въпросът за оцеляване, гимназията не спира да се развива и продължава добратата традиция на училището ни - непрекъснато нещо добро и хубаво да се слушва.

Коледната гора на Велинград

Велинград има вече Коледна гора. Тя си има предистория и макар да ви се струва странно да говорим за гора с такова наименование сега, тя бе създадена на 22 април и отбелаязя финала на инициативата „Коледна елха в саксия“. Инициативата е подета от клуб „Млад природозащитник“ към Професионалната гимназия по горско стопанство „Христо Ботев“ - Велинград, през декември 2009 година. Тази акция сложи началото и обедини усилията на ученици и учители от Горската гимназия, които решиха да дадат своя принос за справяне с климатичните аномалии и да бъдат пример за останалите училища и обществеността във Велинград. Радващ е фактът, че тогава акцията ни бе подкрепена от всички училища в общината, от общинското ръководство на Велинград, от нотариус Г. Халачев и „Ротъри клуб“. В създаването на Коледната гора наши партньори бяха СОУ „Кирил и Методий“, ОУ „Христо Ботев“ и ПГИТ „Алеко Константинов“.

Така с общите усилия на ученици и учители засадихме гора, която се намира в местността Гъбарника и започва над Войнишка поляна, стигайки до Вазова поляна.

Върху площ от 1.5 дка бяха залесени около 250 фиданки от обикновен смърч. То стана под вещето ръководство на инж. Виргиния Иванова - преподавател по горски култури, и учениците от ПГГС „Христо Ботев“, които най-напред показаха как се прави това и после помогнаха в залесяването на учениците от другите училища.

Този достоен завършек на нашата инициатива стана възможен благодарение на разбирането и помощта, които гимназията получи при търсениято на подходящ терен. В това ни помогна инж. Слави Василев - директор на ДЛС „Алабак“, за което сърдечно му благодарим.

И тъй като ПГГС „Христо Ботев“ винаги, когато завършва една инициатива, подема друга, така ще бъде и този път - Коледната гора ще стане място, където ученици и преподаватели от Горската гимназия ще водят обучение в реална среда на ученици от останалите училища. Надяваме се, че няма да липсват инициативни преподаватели и ученици, които да се включат с грижите, които изисква създаването на едно насаждение. Тогава със сигурност те ще видят „на живо“ колко трудно и бавно растат дървета, колко внимание изискват, за да оцелеят и да се развият, докато се превърнат в една истинска гора, която да бъде радост и благодат за всички.

Със създаването на Коледната гора и предложението ни да продължим заедно да се грижим за нея изразяваме своята воля и готовност да се предприемат конкретни мерки за намаляване на вредните емисии на въглеродния двуокис във въздуха. Проблемът е свързан с опазване на природната среда и е един от най-актуални и най-тревожните днес. Поради това решаването му е отговорност на всеки и това много добре го разбират възпитаниците на Велинградската горска гимназия.

Инж. Надежда ШАТЪРСКА-ГАНЧЕВА
пом.-директор и ръководител
на клуб „Млад природозащитник“

България прегу...

- ▲
1. Западен Модер тепе
 2. Държавен горски разсадник и Алпийска градина
 3. Връх Маркова чука
 4. Местност Казармите
 5. Кадиева Варница
 6. Село Тъмръш - развалини
 7. Скобелевска общщинска гора
 8. Чуренски мост

Уникалната панорамна снимка на землището на някогашното с. Тъмръш (*снимката горе*) е от 1981 година. Оригиналът е запазен в Регионалната дирекция по горите в Пловдив. От текста към снимката става ясно, че шахматните групи сървета са естествено залесени от смърч и бял бор, който процес е започнал към 1912 г. На днешната височина на терена е от 1020 до 1992 м н.в., като на 1670 м н.в. има устроен горски разсадник за мури, смърч и смрика. В близост до него е обособена алпийска градина със 100 вида различни треви за опити и наблюдение, като с тях ще се създават сочни и рентабилни ливади и насища. В землището са залесени 3000-3200 гка със семена и фиганки на бяла и черна мура, смърч и бял бор. През 2009 г. с помощта на лесовъдите от Пловдив редакцията на сп. „Гора“ се опита да възстанови гледната точка към панорамния изглед (*снимката долу*). Ефектът е невероятен - днес просто живеем в друга България.

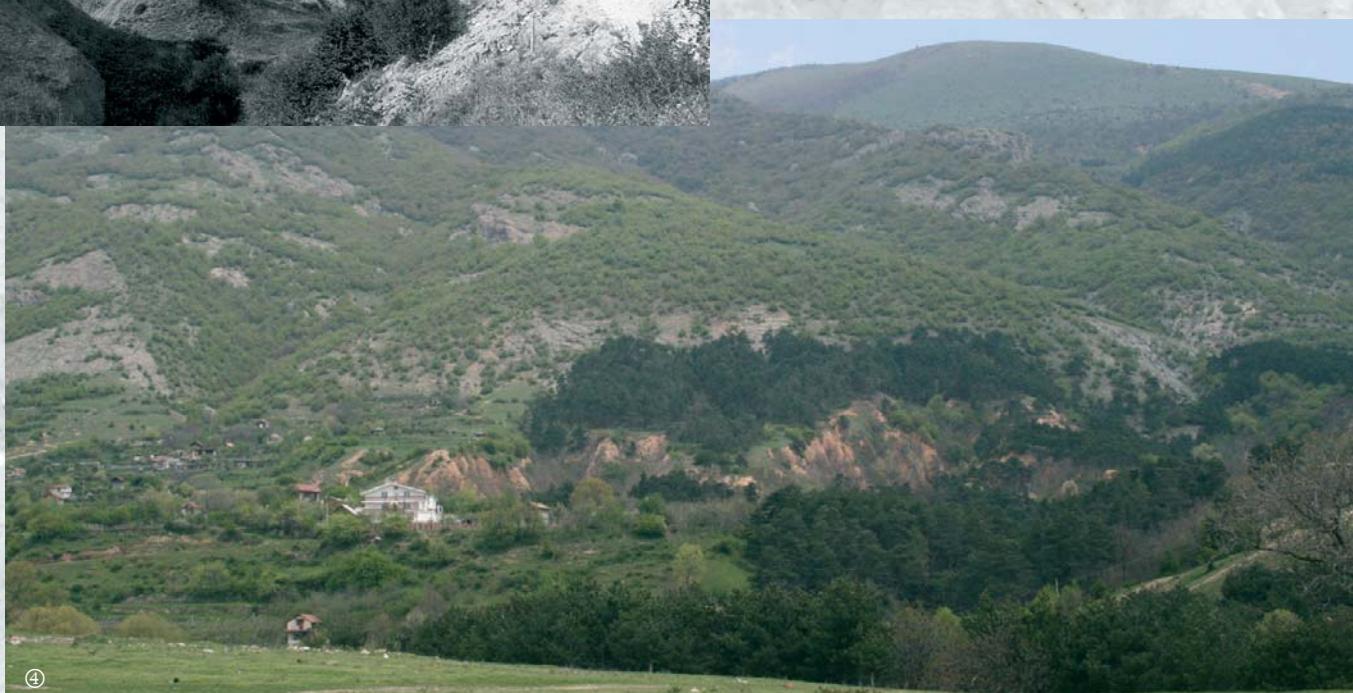

105 години организирана борба с ерозията

Проят Дълбоки дол в началото на ХХ в. е прорязвал жестоко гръдта на Стара планина между Соном и Карлово. Рововете, издълбани от ерозията, са достигали до 30 м дълбочина. Първите снимки на страшния пейзаж са от 1911 г. (сн. 1 и 2).

Работата по облагдането на пороя започва през 1924 г. с изграждането на 15 прага и баражи на суха зидария. През 1929 г. Дълбоки дол отново е заснет (сн. 3). Възстановяването на склоновете на планината продължава близо седем десетилетия!

...и сега

Днес само името на местността напомня за „дълбокия“ порой. Пейзажът през април 2010 г. е неизнаваем (сн. 4).

Тази частичка от най-великото дело на лесовъдите - укротяването на пороите в България, е превърната в желан към за отмора. Но дали днешните посетители знаят, че той не е дар от Бога, а е съзидан от служителите в зелени униформи?

Проф. Никола Колев - „Доктор хонорис кауза“

На 12 май в Аулата на Лесотехническия университет се проведе Тържествено заседание на Академичния съвет, с чието решение на проф. Никола Колев бе връчено най-високото научно почетно звание на университета „Доктор хонорис кауза“ за постигнати значителни успехи в дългогодишната му преподавателска и научноизследователска дейност и за приносите му към природозащитното дело в България.

Плакетът бе връчен от ректора на университета проф. Нино Нинов (вляво на снимката).

Ръководителят на катедра „Екология, опазване и възстановяване на околната среда“ доц. Мариана Дончева представи проф. Никола Колев.

Роден е на 11 май 1926 г. в с. Петково, Смолянска област. През 1953 г. завърши Лесотехническият факултет на Селскостопанската академия - София. Трудовата му дейност започва като директор на УОСГ - Юндола, където работи до 1960 г. След това преминава на работа в Софийското горско стопанство отначало като ръководител на централния декоративен разсадник в Бояна, а след това - зам.-директор. През 1973 г. е назначен за зам. главен директор на Научния център при Комитета по туризма и отговаря за научноизследователската дейност. Там работи до 1977 година. През 1974 г. получава научната степен „доктор“. От 1975 г. е хоноруван, а от 1977 г. - редовен преподавател в Катедра по екология и опазване на природната среда на ВЛТИ. През 1987 г. получава научното звание „професор“.

Той е първият университетски преподавател по екология и опазване на околната среда във ВЛТИ. Под негово ръководство са разработени първите учебни планове, програми и квалификационни характеристики за профила, специализацията и специалността „Опазване на околната среда“. Води редица курсове за повишаване на квалификацията по опазване на природната среда.

Проф. Колев е водещ преподавател по основи на екологията, опазване на природната среда, защитени природни територии. Организира над 20 научни студенчески експедиции, международни лагери и семинари за членове на Студентския клуб по екология, на който е научен ръководител.

Научноизследователската дейност на проф. Колев е насочена към областта на екологията, опазването и възстановяването на природната среда, опазването на биоразнообразието и генетичния фонд, природните екосистеми и изучаване на защитените територии. Сред приносите в работата на проф. Колев може да се отбележи създаването и устройването на централния декоративен разсадник в Бояна с модерна научно-експериментална база за изучаване, изпитание и внедряване на нови методи за семенно и вегетативно размножаване на над 480 вида и разновидности от различни произходи и биогеографски области.

Създава мрежа от дендрологични колекции и архивни плантации, географски и екологични култури в природата и прилежащите планини в Софийския регион за съхраняване на част от генетичния фонд. Провежда системни екологични проучвания върху състоянието и управлението на защитените природни територии и обекти в България.

Сред приносите му е и изработването на екологичен кадастър, база от данни за управлението на природните резервати в България. Провежда комплексни екологични изследвания в биосферните резервати в Родопите.

Разработеният от проф. Колев метод за биотехнология за присаж-

дане на иглолистни видове и родове от сем. Пинацея в природна среда е в основата на дисертационния му труд, за който през 1974 г. му е присъдена научната степен „кандидат на селскостопански-те науки“.

Проф. Колев участва в разработването на значими за страната национални програми и стратегии - за развитието на международния туризъм, за опазване на рекреационните ресурси и модернизацията на материално-техническата база и туристическата инфраструктура, за комплексно използване на природните дадености за отдих и туризъм в Северна Рила.

Автор е на над 160 публикации. Самостоятелно и в съавторство издава книги, монографии и студии, сред които „Формово разнообразие на белязия бор и неговата дървесина“ (1960), „Насоки и концепция за изграждане на зелената система на столицата и нейните околнести“ (1972), „Присаждане на горски дървета“ (1977), „Една система за екологично образование“ (1984), „Речник по екология и опазване на околната среда“ (1984), „Народните паркове в България“ (1985), „Горите на България - състояние и проблеми“ (1989), „Екологични проблеми на горското стопанство“ (1991), „100 години горско образование в България“ (1996), „Университетската гора“ (2007).

През 1979-2008 г. заема различни административни и академични длъжности - зам.-ректор на ВЛТИ, член на Академичния и Факултетния съвет, на научните съвети по екология и опазване на природната среда в Научно-координационния център по екология при БАН и други.

Заема също редица обществени длъжности в ръководствата на СЛБ, НТС по лесотехника, Съюза на учени в България и други. От 1990 г. е председател на Сдружението на ветераните лесовъди и учени в София.

Награден е с редица отличия, сред които орден „Кирил и Методий“ - I и II степен, „Златен орден на труда“, Юбилеен медал и Почетен знак на ЛТУ и други.

Проф. Никола Колев произнесе традиционно академично слово, посветено на някои екологични аспекти, свързани с опазването на околната среда и биосфера, станало още по-интересуващо със средствата на мултимедията.

Поздравления и цветя от името на Факултет „Екология и ландшафта архитектура“ поднесе деканът чл.-кор. Атанас Ковачев.

Поздравителен адрес проф. Колев получи и от зам.-министъра на земеделието и храните доц. Георги Костов.

Много колеги, възпитаници на проф. Колев, настоящи преподаватели и студенти уважиха Тържествения академичен съвет. Високото звание бе съпроводено с много думи на признателност, уважение, поздравления и благопожелания. **Т**

Гигантите на „Парангалица“

**Д-р. инж. Момчил ПАНАЙОТОВ, Николай ЦВЕТАНОВ, Нели НИКОЛОВА -
Катедра „Дендрология“, Лесотехнически университет**

Резерватът „Парангалица“ в Рила е обявен през 1933 г., за да се запазят едни от най-старите смърчови гори в Европа със средна възраст над 200 години. Резерватът има площ 1509 ха, от които 247 са горски масиви, и е един от първите в България и на Балканския полуостров.

Още преди Освобождението територията на днешния резерват е правила впечатление с богатството на своята фауна и поради това е била отредена за ловна територия на местния първенец Гаази Мустафа. Според тълкуването на изследователя Никола Стоянов сумата „парангалос“ има гръцки произход и означава „защищено, завардено, забранено място“, което се свързва с девствения характер на тази част от планината. Още при първите посещения гората е направила изключително впечатление на горските лесоустроители и не случайно през 1932 г. те са сред най-активните поддръжници на предложението за обявяването ѝ за защита. Благодарение на това резерватът и днес съхранява една от най-непокътнатите и стари смърчови екосистеми в Европа. Съвсем заслужено тя е будила интереса и на именити български учени и горски деятели, които са провеждали изследвания. Желязко Георгиев е автор на първата публикация за горите в „Парангалица“ през 1933 г., следват Методи Русков, Леонид Йорданов, Никола Стоянов, Иван Пенев, Пейо Беляков и други.

Тласък в научните изследвания е включването на „Парангалица“ в програмата „Човекът и биосферата“ на ЮНЕСКО през 1977 г. и откриването на екологичния стационар на БАН няколко години по-късно. През 1980 г. в Благоевград е проведена международна конференция за опазване на природни територии под егидата на ЮНЕСКО, като значителна част от докладите са за проучвания в „Парангалица“. През следващите години под ръководството на проф. Иван Раев от Института за гората при БАН се провеждат големи по обем хидрологични и общоекологични проучвания. Много от преподавателите лесовъди от Лесотехническия университет са провеждали проучвания в тази гора. За съжаление липсата на финансиране през последните 10-15 години е причина за гратичното намаляване на научните проучвания в резервата. Същевременно в него с изключителна бързина протичат процеси, които са от голям интерес за лесовъдството. Само за 15-20 години обликът на участъци от гората е напълно променен вследствие на възникване на малки и средни по площ природни нарушения.

Снимка за спомен под най-високото установено дърво (*Picea abies* (L.) Karst.), 55 метра

С цел да се проучи динамиката на развитието на гората от гледна точка на влиянието на природните нарушения през 2007 г. бе направено предложение за включване на „Парангалица“ като обект в Международния проект за проучване на субалпийски смърчови екосистеми („Natural dynamics in subalpine protection forests“). Той се финансира от фондация „Velux“, Швейцария, и се изпълнява от поделението в Давос (SLF) на Швейцарския федерален институт за проучване на гори, сняг и ландшафти (WSL).

През май 2008 г. ръководителят на проекта Петер Беби и дългогодишният изследовател на природни нарушения в горите на Колорадо (САЩ) Доминик Кулаковски обиколиха гората и оцениха потенциала на проучването. Доминик Кулаковски отбелаяза, че гората на резервата е уникална за Южна Европа като пример за естествена динамика на развитие и влияние на природните нарушения и трябва да бъде проучена, а резултатите да бъдат популяризираны срещу българската и европейската лесовъдска общественост.

Няколко месеца по-късно проучванията започнаха след подготовката на необходимото оборудване, промокол за методиката на изследване и сформирането на млад екип от студенти от специалност „Горско стопанство“ на АТУ - Албена Иванова, Димо Георгиев, Нели Николова, Николай Цветанов, Цветомир Цоков и Яница Тодорова.

Първите метри в „Парангалица“ са леко разочароваващи, тъй като обикновено представите за непокътната екосистема изключват наличието на път или пътеки, но когато се навлезе в склоновете, различата с много други гори е очевидна. Огромни смърчове и ели с диаметри от 70-80 см се извисяват 40 м над по-младите потомци. Стари дънери покриват земята, а стомиците млади фиданки, поникнали върху гниещата дървесина или обърнатите след ветровали коренови

плочи, ясно показват какво е значението им за възобновяването.

Колкото по-навътре в гората навлизахме, толкова по-вече се убеждавахме в нейния естествен характер. Малкото съществуващи в миналото пътеки са обрасли с гъсти групи подраст от обикновен смърч, обикновена ела, офика и ива. Единственият начин да се придвижваме през тази величествена гора беше да следваме едва забележимите дивечови пътеки. Често се налагаше да пълзим под някое огромно срутено дърво или да се прехвърляме по падналите едно върху друго стъбла, които се изигаха като естествен мост над обраслите с малини ветровални петна. Единствените пътеве от отсечени дървета бяха спомен от разчистването на ветровала от 1962 година.

Имахме възможност да се сблъскаме с естествената природна динамика, да видим как гората се възобновява и възниква след голям ветровал, как дърветата се борят за оцеляване във фазите на самоизреждане, как най-силните достигат до склона и господстват над по-ниските в продължение на 100 и повече години, докато бурен вятър, тежък сняг или стихиен пожар не ги принуди да отстъпят своето място на малото поколение. Най-сетне имахме възможност на живо да се убедим откъде произлизат концепциите за стопанисване чрез отваряне на котли с различни размери, отстраниване на единични дървета или дори на голите сечи и да сравним това, което природата ни показва като естествен модел на развитие, с това, което лесовъдството ни дава като концепции за стопанисване.

В момента гората в „Парангалица“ представлява сложна мозайка от горски участъци в различни фази на развитие, която е резултат преди всичко от поредица от ветровали с различни размери. Докато повечето съвременници добре си спомнят големия ветровал от ноември 1962 г., когато буря побояля на земята вековни дървета в няколко отделни зони с общ площ 22 ха, и по-малкия от 1983 г. (4.03 ха), напротивните данни за структурата на отделните парцели, анализът на аерофото изображения и дендрохронологични пробы показва, че различни участъци са засягани от природни нарушения през 1834, 1849, 1863, 1895, 1902, 1965 и 1977 година. Общо засегнатите зони са били около 34 ха, или близо 14 % от общата залесена площ на гората в резервата. Възможно е при следващите фази на анализ на данните да се открият индикации и за други ветровали. И въпреки този факт, а може би и благодарение на него, гората съществува в единна стабилна система и до момента не е пострадала от катастрофален ветровал на много голяма площ, както например тази в резерват „Бистришко бранище“ на Витоша. Впечатляващ е и фактът, че независимо от множеството малки по площ ветровали, които са засегнали гората през 30-годишния период от 1966 до 1997 г. (общо 49 с площ 9.06 ха) в „Парангалица“ не е имало толкова масово намножаване на корояда типограф, както в „Бистришко бранище“. Като се има предвид, че гората на Витоша бе предимно със сходна възраст на доминиращите дървета (120-140 години), може да се предположи, че една от важните предпоставки за тези разлики са именно различията в

Пример за значението на мъртвата дървесина за възобновяването на обикновения смърч - няколко дървета са поникнали и израснали върху дънер от разчистването на ветровала през 1962 г.

Това дърво е оцеляло 3 поредни нападения от корояда типограф и продължава да е живо и жизнено

структурата на ландшафтно равнище и далеч по-голямата хетерогенност на „Парангалица“. За облика на тази невероятна гора в по-далечно минало вероятно значителна роля са изиграли и пожарите. Свидетелство са множеството въглени почти навсякъде и наличието на голям брой екземпляри от светлолюбивия вид бял бор (*Pinus sylvestris* L.) в най-старото поколение (кохорта). Би могла да се предположи активна човешка намеса като масово изсичане и подготовката на дървени въглища на място, но при такава ситуация вероятно поне осъдена информация би останала и би била предадена от местните хора. При събирането на данните за гората първите лесоустройството обаче не отбелязват подобни сведения. По-вероятно е част от пожарите да са били свързани със запалване на намиращите се нагорите тревни площи, които скотовъдците са използвали за пасища до неотдавна.

От най-важните въпроси в съвременните системи за устойчиво стопанисване на горите е дълговечността на основните видове и размерите, до които те достигат. А това е специфично за локалните условия и не е редно да се взимат „готови“ данни от

коренно различни екосистеми. Така например несравнен е темпът на прираст и потенциалната дълговечност на бял бор от планинска екосистема в Южна Европа и от северната граница на гората. Същото важи и за обикновения смърч, който в зоната на горната граница на гората може да нараства бавно и при много голема възраст да е с далеч по-малки размери от сравнително малодо дърво само няколкостотин метра по-ниско.

В гората на „Парангалица“ най-впечатляващи с разме-

рите си са индивиди от обикновена ела (*Abies alba* Mill) и обикновен смърч (*Picea abies* (L.) Karst.).

По време на обходите и залагането на пробни площи се натъкнахме на дървета с височина до 50 м, като рекордът беше дърво от обикновен смърч с височина 55 м. На практика то е около метър по-високо от момента обявеното за най-високо дърво (Парангала) и половин метър по-ниско от известното в миналото Сухо дърво. Заветното местоположение в юлбок дол може би е дало шанс на това дърво с диаметър 112 см да оцелее до настоящия момент, въпреки че много от събратята му в съседство вече са повалени на земята. И въпреки очакването, че подобен исполин трябва да е много стар, възрастта, определена с датиране на годишните му пръстени, се оказа 220 години. Нашите данни показваха, че повечето големи дървета са на сходна възраст (180-220 години). Често смърчове с диаметър около 100 см са на по 130-140 г. Най-възрастният установен обикновен смърч (270 години) бе с диаметър 85 см, а следващите го по възраст 3 дървета (240-250-годишни) бяха с диаметри съответно 67 см, 50 см и 45 см. Подобно е положението и при обикновената ела, за която максимално установената възраст за дърво с диаметър над 90 см бе 250 години. Две от елитите с подобна възраст бяха с диаметър над 60 сантиметра.

Въщност най-старото дърво, което открихме, допреши около половин век вероятно не би било видяно от отсрещния склон - просто то не е впечатлявало с височината си. Стволът на величествен бял бор, отдавна паднал на земята, покрит с мъх, с почти напълно паднала кора и лъскавокафява мокра дървесина изглеждаше като пратеник от ерама на гигантските дървета. Дебел клон с диаметър на нормално дърво все още стоеше здраво привързан към бащиния ствол. Дори след няколкогодишна работа с многото величествени почти хилядолетни черни и бели мури в Пирин, това дърво възхищава с осанката си. Диаметърът му беше над 180 см, а височината - близо 27 м. Взехме проба. Дървото се оказа на над 400 г., с бавен растеж в последните 70-80 години, поникнало в началото на XVII век (около 1600-1610 г.) и със сравнително постиянен висок радиален прираст, който свидетелства за развитие без наличие на голяма конкуренция. Въпреки че повечето други дървета от бял бор в „Парангалица“ са по-млади, те впечатляват с високите си почти лишени от клони стъбла и възрастта им над 200 години. Ако се преسمнете средната възраст на доминиращите дървета в резервата, тя ще е най-висока за белия бор. Често след ветровали те са единствените оцелели дървета от генерацията на големите и гори и в момента може да се видят някои

Екологичната основа на груповите сечи - няколко повалени от вятъра дървета са отворили „прозорец“ и ще дават шанс за възобновяване

от тези, които са преживели стихията от 1962 г. и сега стоят като самотни свидетели на отминалите векове.

След един от тежките работни дни, свличайки се по стръмния склон към Хайдушка река, се натъкнахме на почти изгната табелка с надпис „Най-високото дърво в България“. Десет метра вътре на земята лежеше стволът на смърч, чиито първи клони се издигаха на може би 30 м височина - истински гигант. Това бе Сухото дърво, в миналото е било високо 56 метра. Бързата проверка с ролетката показва, че може би то е било гори малко по-високо. Измерената обиколка без кора бе 4.15 м, а според надписа на табелката възрастта му е била около 350 години.

„Парангалица“ - една от най-величествените гори на Европа, все още може да ни даде много уроци за това как в природата промичат процесите на възобновяване и развитието на смърчовите гори.

IN MEMORIAM

На 14 април почина проф. Георги Ганчев Георгиев.

Роден на 11 септември 1929 г. в с. Балван, Великотърновско, завършил ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1953 година.

В продължение на 9 години работи като инженер по горско стопанство в Института за гората при БАН.

През 1962 г. печели конкурс за асистент по горска ентомология във ВЛТИ. Пословичното му трудолюбие и отзивчивост го правят любим преподавател на студентите и желан консултант за практиката по лесозащита.

През 1973 г. Георги Ганчев защитава дисертация и получава научното звание „доктор“.

Специализира при изтъкнатите руски учени - професорите Воронцов, Илинский и Горленко.

През 1975 г. става доцент, а през 1991 г. - професор. В периода 1982-1985 г. е декан на Факултета по горско стопанство и озеленяване.

Като член на колектив, а по-късно и като негов ръководител, има съществен принос за въвеждането на биологичната борба в лесозащитата в България.

Самостоятелно и в съавторство издава учебници и помагала по лесозащита, има над 110 публикации. Научен ръководител, рецензент и консултант на няколко дисертационни труда и стотици дипломни студенчески и специализантски работи по лесозащита. Награден е с орден „Кирил и Методий“, Златна значка на НТС по лесотехника, Почетен знак на Съюза на лесовъдите в България.

Поклон пред светлата му памет!

Национални състезания

Националното състезание по горски многобой се провежда от 8 до 10 май, а домакин е Лесотехническата професионална гимназия - Берковица. Състезанието вече е традиционно за професионалните гимназии по горско стопанство. Участваха отбори от Банско, Велинград, Русе, Тетевен, Хасково, Чепеларе и от Шумарска школа - гр. Кралево, Сърбия. За първи път тази година участва и чужд отбор, а Лесотехническата професионална гимназия успя да се представи по най-добрия начин като домакин.

Подгответителната техническа конференция започна с презентация за Берковица и гимназията домакин, изготвена и представена от Цветелина Тодорова от 10-ти клас. Доц. Милко Милев - декан на факултет „Горско стопанство“ в АТУ, поздрави участниците и представи възможностите на учебното заведение, след ко-

ето връчи на директора на гимназията Христина Христова почетен плакет по повод 100-годишния юбилей и домакинството на състезанието.

На 9 май състезанието бе открито официално от Татяна Петрова - началник на Регионалния инспекторат по образованието - Монтана. Състезанието премина с перфектна организация и висока конкуренция. Дори дъждът не успя да смути участниците и професионалното жури, което следеше стриктно работата на състезателите.

Състезанието включваше групите: садене на фиданки; стрелба по панички; разпознаване на гъби, вредители, следи и сили от дивеч; разпознаване на дървесни видове по клонки, семена и шишарки; спортен риболов; поваляне, окасряне, разкрайване и кубиране на иглолистно дърво; подготвка на бензиномоторния вери-

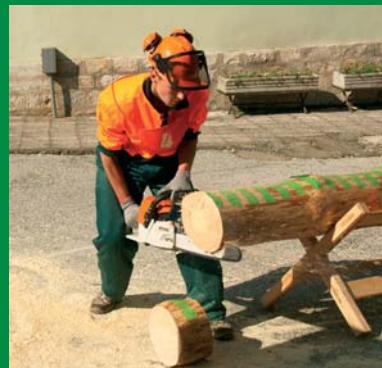

Отборът на Лесотехническа професионална гимназия - Берковица, заем първо място в крайното класиране - Наско Гачов, Стоян Стоянов и Александър Драгиев

Отборът на ППГСД „Сава Младенов“ - Тетевен, заем второ място в крайното класиране - Ивелин Мичев, Ивайло Михев и Валентин Илиев

Горски многобой

жен трион за работа; прецизно рязане на шайби. Централната комисия бе в състав: инж. Маргарита Гатева - държавен експерт в Министерството на образованието, младежта и науката, инж. Нина Кирилова - експерт в Регионалния инспекторат по образование, инж. Ваня Каменова - директор на РДГ - Берковица, инж. Димитър Вълков - директор на УОГС „Петрохан“, инж. Пламен Симеонов от „Андреас Штил“ ЕООД. Освен централна комисия на всеки пункт имаше отделни комисии, в чийто състав влизаха преподавателите на отборите.

За радост на Берковица голяма част от призовете специалиха домакините.

В индивидуалното класиране първи стана Александър Драгиев от ЛПГ - Берковица, втори - Муса Кязъм - Велинград, трети - Наско Гачов - Берковица.

В отборното класиране първото място защищиха отбо-

рът на ПГТСД „Сава Младенов“ - Темевен, на второ място се класира отборът на ЛПГ - Берковица, а трето място зае отборът на Шумарска школа - гр. Краево, Сърбия.

Резултатът в крайното класиране подреди отборите така: на първо място - ЛПГ - Берковица, второ - ПГТСД „Сава Младенов“ - Темевен, трето - ПГТС „Христо Ботев“ - Велинград.

Спонзори на състезанието бяха „Андреас Штил“ ЕООД, „Сеньор експерт сървис“ - Германия, ДГС - Берковица, АТУ, Стоян Ангелов от ЛРД „Сокол“ - Берковица. Голяма подкрепа оказаха и инж. Ваня Каменова - директор на РДГ - Берковица, инж. Щвемко Щвемков - директор на ДГС - Берковица, инж. Димитър Вълков - директор на УОГС „Петрохан“.

Петя ГЕНОВА
Снимки инж. Пламен СИМЕОНОВ

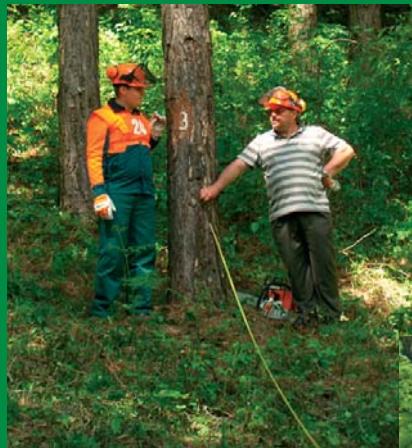

Държавният експерт в МОН инж. Маргарита Гатева обяви резултатите от класирането, Христина Христова - директор на ЛПГ (най-вляво) връчи наградите. На снимката е отборът на ПГТС „Христо Ботев“ - Велинград, който е на трето място, в състав Владимир Терзиев, Димитър Ковачев, Муса Кязъм

Отборът на Шумарска школа - Краево, Сърбия, класиран се на трето място - Лучиан Аугустин, Славолюб Дмитрийевич, Никола Чирлица

В Берковския балкан

Горски символи

Почит за създателите на лесопарк „Магура“

На 14 май в ДГС - Белоградчик, бе открита паметна плоча в чест на създателите на лесопарк „Магура“. Приветствено слово произнесе инж. Ваня Каменова - директор на РДГ - Берковица. За историята на лесопарка разказа проф. Георги Цанков, един от създателите му, роден в с. Рабиша, Видинско.

Началото на този великолепен днес зелен оазис е гамирано от 1960 г., когато е взето решение карстовата местност край входа за пещера „Магура“, откъдето се открива чудна гледка към Рабишкото езеро и гори се виждат далечните Карпати, да се залесят и да се оформи приятен кът за отпих.

Проектът за лесопарка е изработен от „Агролеспроекм“, а залесяването е възложено на Горското стопанство в Белоградчик. С много труд и сърце работници от стопанството са залесвали на този труден терен, за да можем днес да видим вдигнатите върхари на черния бор и бора пондероза, дуглазката ела, кедъра, пирамидалната хвойна. През 1965-1966 г. в лесопарка се засаждат на групи евроразмерни черноборови фиданки. Всички фиданки са осигурявани от разсадничите на ГС - Белоградчик, Института за гората и ВЛТИ, както и от декоративния разсадник в Белово. В района на лесопарка малко по-късно от ученичите на Института за гората бяха създадени екологична белоборова култура и опитна орехова култура, както и крайпътни залесявания, тополи край реката, кестени при по-малка надморска височина.

Днес лесопарк „Магура“ е прекрасно място за всички туристи, дошли да видят прочутата пещера и красивото езеро. Похвална е инициативата да се споменат в този ден имената на създателите на този зелен памет-

За откриването на паметната плоча директорът на РДГ - Берковица, инж. Ваня Каменова (отляво) и директорът на ДГС - Белоградчик инж. Мая Костова (отясно) поканиха гвама от създателите на парка - проф. Георги Цанков и инж. Георги Петров

Членовете на Сдружение „Клуб „Фортуна“ пред паметната плоча

ник - инж. Цветан Каменов, тогава директор на ГС - Белоградчик, и неговият заместник инж. Георги Петров, горският надзирател Николай Матеев и десетки работници от специално създадената за залесяване лесокултурна бригада. Още по-вълнуващо е, че всеки посетител ще вижда мемориалната плоча и ще се сеща с благодарност за лесовъдите и горските работници.

Делото им вече не е безименно.

В официалното откриване на мемориалния знак взеха участие членовете на „Клуб „Фортуна“ - сдружение на жените лесовъди в системата на горите. Т

Да защитим планетата

На 22 април светът отбеляза 40-ата годишнина на Деня на земята. Ден, който обединява волята на милиони хора по света да направят планетата по-чисто и по-добро място за живеещите и носи посланието, че всеки - от отделния индивид до големите корпорации и правителствата, е важна част от процеса на постигането на глобална „зелена“ икономика.

За първи път Денят на Земята е отбелязан на 22 април 1970 г. в САЩ и Канада. Събитието е организирано от Гейлорд Нелсън - бивш губернатор и сенатор от Уисконсин, и студентският лидер Денис Хейес, за да се привлече общественото внимание към необходимостта от закони за прочистването на замърсените реки и други източници на питья на вода. Милиони американци от всички краища на страната се включват в демонстрациите в защита на околната среда. Под настъпка на сформиралото се мощно движение в САЩ са приеми закони за опазване на въздуха и водата. Двадесет години по-късно, през 1990 г. Денят на земята се превръща в международно събитие. Започва да действа Международната мрежа за Деня на земята, организация регистрирана в Канада и САЩ, която всяка година координира действията на повече от 12 000 партньори в 174 държави, насочени към опазване на планетата Земя. Изключително важна е широката гражданска подкрепа за устойчиви и ефек-

тивни екологични политики по целия свят. 22 април се е превърнал в най-големия нерелигиозен празник в света, отбелязван от над половин милиард хора по света.

В България Денят на земята се отбелязва от 1993 г. с разнообразни прояви, посветени на опазването на околната среда.

Тази година празникът имащо множество прояви в цялата страна.

- ♦ Министър-председателят Бойко Борисов и министърът на околната среда и водите Нона Караджова открива официално пречиствателните станции за отпадъчни води в Ловеч и Севлиево. И двата обекта са финансираны по програма ИСПА и реализирането им е принос за постигане на договорните ангажименти, поети от България към ЕС.

- ♦ По случай Деня на Земята международната природозащитна организация WWF организира благотворителна изложба на детски рисунки, посветени на река Дунав. Средствата от продажбата на картините са предназначени за оборудване на Центъра за опазване на влажните зони в Драгоман.

- ♦ С изложба на детски рисунки отбелязаха празника и Сдружение „Зелени Балкани“ съвместно с Начално училище „Св. Климент Охридски“ в Пловдив. Изложбата протече под мотото на 2010 г., обявена от Генералната асамблея на Обединените нации за Международната година на биоразнообразието.

- ♦ Шествие - карнавал организира в

София Коалицията от гражданска групи и неправителствени организации „За да остане природа в България“. Шествието тръгна от НДК, премина по бул. „Витоша“ през пл. „Света Неделя“ до Ректората на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ и завърши с празник на езерото Ариана.

- ♦ Екологичното сдружение „Белият Бряг“ - Балчик, и Клуб „Екоравновесие“ - Добрич, организираха Дни на природата (20-25 април), в рамките на които се провеждаха срещи с общинската и областната управа във връзка с екологичните проблеми в областта. Различни училищни мероприятия, литературен екоконкурс на тема „Водата“, забавно-образователно шоу за разделното събиране на отпадъците занимаваха най-малките. В рамките на Дните на природата се провежда и опознавателно пътуване със съдействието на Коалиция „За да остане природа в България“, по време на което бяха посетени защитени територии и зони от „Натура 2000“: Белите скали, Калиакра, Русалка, Яйлата, Шабленско езеро, Дуранкулашко езеро.

Дните на природата завършиха с почистване в района на Тузлата и фолклорен добруджански концерт, по време на които бе обявено външение на ролята на българските граждани и неправителствения сектор в процеса на формирането на общественозначими законодателни решения.

Ново находище на снежно кокиче

Екип от специалисти на Природен парк „Рилски манастир“ откриха второ находище на вида снежно кокиче (*Galanthus nivalis*) в района на Илийна река - местността Първа шамра. Находището е на площ 300 кв. м в периода на цъфтеж и е в добро състояние. Първото находище на вида бе открито през 2009 г. в района на Игуменски дол.

Снежното кокиче е разпространено на отделни места из цялата страна. Расте из храсталаци, открити по ляни, в букови гори до 1800 м надморска височина. Едно от най-масово брандите и продавани цветя. Числеността му бързо се съкраща. Включено е във Вашингтонската конвенция - CITES, и в Червената книга на България като защищен вид.

Фестивал на зелениката

Запленени от вечната красота

Осмият Фестивал на зелениката се състоя на 7 и 8 май в средищната част на Странджа. В празничния майски предиобед при много хубаво време в обзорната местност Тулпан край село Заберново изненадващо и за самите организатори се стекоха от близо и далеч повече от хиляда посетители. След химна на Странджа планина „Ясен месец веч изгрява...“ фестивалът бе открит от инж. Стефан Златаров - директор на Природния парк „Странджа“ - Малко Търново. Инж. Румен Желев - директор на РДГ - Бургас, приветства присъствящите с крамко поетично слово за красотата на гъвната планина, която заслужава да бъде обичана и съхранена. Приветствени слова отправи г-р инж. Дико Патронов, който по време на обявяването на парка бе регионален директор.

Певчески и танцови състави от селищата Бродилово, Кости, Българи, Граматиково, Китен и Заберново изпълняваха разнообразна и богата музикална програма. Гайдари от района се надсвирваха до ранния следобед. На малки сергии се предлагаха продукти за храна местно производство и сувенири от тукашни занаятчи. Всички присъстващи получиха малки шалчета с емблемата на парка и фестивала. Бе раздаден курбан за здраве и успех в дейността на

парка.

Следобед бяха проведени туристически походи с различна продължителност и трудност. Участниците в тях имаха възможност да се запознаят с красиви места, природни, исторически и културни забележителности. За желаещите бе организирана „вечеря под звездите“ с много песни и забавления. През втория ден програмата започна от с. Българи с посещение в Нестинарското коначе. През вековете и до днес оттук започва обредният ритуал на нестинарските танци. В центъра на селото красиво изработени информационни табла разказват за историята на хората от района, нестинарството и природата на планината. В центъра на с. Българи се намира старата, впечатляваща с външния си вид църква „Св. св. Константин и Елена“.

Програмата на деня продължи с преминаване на пешходен маршрут от с. Българи до с. Кости с продължителност три часа. Движението по дълбоката речна долина, която се смята за царство на зелениката, позволи на участниците, предимно млади хора, да усетят великолепието на този природен рай. Приятна бе изненадата, че въпреки ранната пролет зелениката бе разцъфтяла. Районът е естествен гендрапиум, в който са представени всички дър-

весни и храстови видове, срещащи се в планината.

В с. Кости гостите на фестивала имаха възможност да разгледат фотоизложба с пейзажи от забележителни места в планината и Черноморското крайбрежие. Бе посетена църквата „Св. св. Кирил и Методий“, която е интересна с архитектурата и вътрешната си уредба.

Накрая бе импровизирана пресконференция, на която присъстваха предимно медии от Бургаския регион. Журналистите проявиха интерес към статута на парка и строителството по Черноморското крайбрежие, по-конкретно към обекта „Златна перла“, м. Варвара, заради който през 2007 г. централните медии оказаха голяма подкрепа на директора на парка инж. Златаров. Тогава той издаде заповед, с която спря незаконното строителство, кое то и досега е „замразено“. Разисквани бяха взаимоотношенията на Дирекцията на парка с органите за местно самоуправление за по-строг контрол при ловуване и ползване на горските ресурси.

Работата на парковата дирекция е значително затруднена от проблеми, чието решаване зависи единствено от МОСВ. Министерството задържа Плана за управление на парка в продължение на повече от 6 години. Същото министерство допуска изграждането на туристически обекти по Черноморското крайбрежие, без да се изисква изработването на задължителната оценка за въздействието на околната среда. МОСВ не реагира и по този начин разрешава незаконното карие ро добиване на пясък от поречието на р. Велека.

Директорът на парка отправи благодарност към Изпълнителната агенция по горите, Общобългарска фондация „Биоразнообразие“, финансово подкрепяна от правителствата на Холандия, Исландия и Лихтенщайн, към Регионалната дирекция по горите - Бургас, директорите на горските стопанства от района и Община Царево за оказаната финансова и морална подкрепа в организацията на фестивала. Останах възхищен от изпълнението на програмата, от всичко видяно и преживяно по време на фестиваля. Най-силно впечатление у мен остави голямото уважение и обич, с което служителите на парка се отнасяха към всички присъстващи. Някои от гостите идвам за трети или четвърти път на фестиваля. Пленени от красотата на природата и отличната организация, изпълнена от Дирекцията на парка, те категорично заявяват, че следващата година ще го щадят.

Тази най-голяма по площ българска защитена територия (116 136.2 ха) ще привлече все повече туристи, любители на планината, запленени от природната среда и качеството на живота. През последните години, след обявяването на парка, много селски къщи в Бръшлян, Бродилово, Българи, Заберново и Малко Търново се превърнаха в къщи за гости.

Колективът на ДПП „Странджа“

Близостта на Странджа до Азия я прави единствена на Европейския континент по отношение на биологичното разнообразие и културно-историческото наследство.

Паркът е обявен като защитена територия - „народен парк“, през януари 1995 г., а през 2000 г. е преекатегоризиран в „природен парк“. В него се намират 5 резервата, от които един биосферен - „Лопушна“, 11 защитени местности и 11 природни забележителности. Тук са месторастенията на 1700 висши растения, 56 ендемични вида, от тях 6 локални ендемита, 63 реликтни вида, от които 5 местни. В Червената книга на България са включени 113 странджански растителни вида. На територията на парка гнездят 124 вида птици и обитават 54 вида бозайници.

Впечатляващата красота на природата се допълва от наличието на голям брой каменни гъби и пирамиди, красиви пещери и пропasti, скални откоси.

Културното наследство е с висока ценност, тук се срещат множество тракийски светилища, могили и долamenti, християнски манастири и параклиси. Място с особена историческа ценност е м. Петрова нива с музейна сбирка и параклис, свързана с Илинденско-Пробляженското въстание.

Празникът на зелениката отмина. За дирекцията на парка следват безкрайно много делници, през които ще се работи за защитата на тази уникална природна среда и популяризирането ѝ сред обществеността с цел опознаване на нейните екологични и социални функции.

Благодарение на горската ми професия, в продължение на близо четири десетилетия по различни поводи съм посещавал и опознавал Странджа планина. Обикнах я и се надявам всички да изпитат това.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ
Снимки автора

Образът на гората в българските народни приказки

Народните приказки заемат огромен мял от народната проза. Известният български фолклорист акаф. Михаил Арнаудов дефинира приказката като „всякакъв народен разказ, целта на който е да въздейства на фантазията на слушателя“, а акаф. Петър Динеков добавя, че тя е „устно повествователно епическо народно произведение с вълшебен, приключенчески и битов характер, с възпитателна и развлекателна функция“. Двете величини на приказката - измислица и реалност, са в сложни взаимоотношения.

Най-общо приказките биват приказки за животни, битови и вълшебни. Образът на гората е застъпен най-вече в третия вид приказки, които често наричат „истински приказки“. В тях той е най-богат и това предизвиква голям интерес сред творците и изследователите. Вълшебствата, които се случват в приказките, често са свързани с гората, като място тайнствено и злачно, където има чудни неща (кладенче, дърво, самодиви, самовили, горски дух, горски цар и т.н.). Невероятните случаи и перипетии, които стават в гората, обуславят идейно-емоционалното съдържание.

Безбройни са примерите в „Сборник за народни умотворения и народопис“ за вълшебни приказки, в които гората е обрисувана като място, където се извършват чудеса и вълшебства. За основа на анализа ще послужи класификацията в показалеца на предметите и мотивите в българските сюжетни типове от „Каталога на българските фолклорни приказки“ (съст. Л. Даскаловска-Перковска, Д. Добрева, Й. Коцева, Е. Мицева, СУ, С., 1994 г.). Тя ни дава представа за най-характерното от съответната приказка и мястото и ролята на гората в нея, като са посочени нахоящата на вариантите ѝ в различни сборници, по този начин може да се направи сравнение на образа на гората в различните варианти. Например в приказката „Гората и брадвата“ сюжетът разкрива преимуществото на мъдростта на годините пред незнанието на младостта: младите сърдечета или гората се оплакват, че брадвата ги изтребва, а старият дъб им казва, че тя няма да може да ги сече, ако те не ѝ дават дърво за дръжка. В този и други варианти се оформя основната опозиция гора-брадва, от която следват други: младо-старо, знание-незнание, мъж-

ко-женско, живот-смърт, които са в семиотична връзка и зависимост. Гората в българската вълшебна приказка е „забранена“ - юнакът, който наруши забраната и отива на лов в нея, претърпява нещастие. Чрез метаморфоза е предадена силата на наказанието за това нарушение - старата магьосница го превръща в камък заедно с животните му. Гората е тайнствена и опасна - затова злата мащеха/застистливата сестра прогонва децата от нея (вариант на световно известната приказка на братя Грим „Хензел и Гредел“). В нея те хвърлят по пътя трохи, за да се върнат по тях, но птици изкълват трохите и децата попадат в къщичката на злата баба Яга - людоедка. Вариант на тази приказка е „Момичето и мечката“, в която изоставеното в гората момиче попада в колибката на мечката и отново го грози смъртна опасност.

Гората е собственост на людоеда, който се храни с юнаци. В гората се случват вълшебни неща с царкинята, която застистливата ѝ сестра е изоставила, заради това, че се е омъжила за царския син. Тук има вълшебно кладенче, в което пада царицата, необикновен сом, който я погълща, но тя разделя в утробата му момче, необикновено агне, с което тя говори и т.н.

В гората живеят същества с неземна сила (змей) и затова е възможно тя да бъде вързана и изкоренена цялата, а също и магьосница, самовили, самодиви, чуват се тайнствени гласове. Така мъжът на мързеливата предачка ще повярва на гласа на собствената си жена, която го изпратила в гората да отсече дърво за мотовилка, защото знае, че в гората има неземни същества и той ще се изплаши.

В гората стават чудеса - гвама души (братя, цигани, баща и син, приятели) отиват в нея и си пожелават невъзможни неща, които се явяват (бяла погача, бъклица вино, мечка, с която да се борят). Гората е царството на баба Ега, описана в едноименния сборник на свещеник Петър Любенов. Баба Ега (Яга) е

известна в митологията като богиня на съеверието, магията и баянието и като стара и грозна бабичка, която „яздila на желязна тояга и густо минавала, всичко помитала.“ Ние познаваме приказките за страшната баба Яга, която язди метла и живее в гората в необикновена къща на един кокоши крак, където върши лоши неща. От изброените примери се вижда, че гората във вълшебните приказки е свързана преди всичко с нереалното, чудноватото, вълшебното, тайнственото, опасното, забраненото. По-малко е засегната като отделен персонаж във връзка с нейните проблеми (брадвата). Дървото като част от гората е много богата и обширна тема, но тук могат да се споменат някои негови характеристики, които се откърояват във вълшебните приказки: то е четалесто, служи за дръжка на брадва, на него се покачва комкама и служи за убежище на момчето, кое то е преследвано от дявола. Дървото е вълшебно и за него залепват хората или разцепено и измамените самоодиви си слагат пръстите там. Момък заплита косите на самоодиви и ги обесва на дървото. Вълшебното дърво израства на врата на пчелата или пораства от останките на птица/риба, в която е превърната неродената мома. Треската от отсечено вълшебно дърво се превръща в мома. По вълшебното дърво се стига до небето и т.н. Темата за горското дърво, както и темата за гората, съдържа много подтеми, свързани с живота, необузданото, тайнственото и митичното.

Нонка КРЪСТЕВА

СУШИЛНИ ЗА ДЪРВЕСИНА
КОТЛИ ПРОМИШЛЕНИ
ОТОПЛЕНИЕ

ПАЗАРДЖИК
КЛИМАТЕТ

0898 61 45 81 | WWW.KLIMATET.COM

Wood-Mizer разработи нови стелитирани ленти „RazorTip“

Тесните бандицови ленти със стелитирани върхове, които остават остри по-дълго при разбичването на твърда дървесина, се предлагат вече на пазара от американската фирма Wood-Mizer.

Новата лента „RazorTip“ е разработена след проучвания и усъвършенстване на традиционната технология в отдела за производство на ленти на Wood-Mizer. Тази компания е водещ производител на хоризонтални теснолентови бандици и единствената, която произвежда и лентите за тях.

- „RazorTip“ е професионална лента, която предлага предимства при разбичването на всички видове дървесина, но е особено подходяща за абразивни, изсушени, тропически широколистни видове и друга твърда дървесина“ - казва Ричърд Вивърс, президент на Европейския клон на Wood-Mizer.

Стелитът е кобалтова сплав, която се нанася върху върховете на зъбите и се оформя така, че да се осигури нужния чапраз. Материалът е високоизносостойчив, което позволява на лентата да реже по-дълго преди следващото заточване - това означава по-малко изгубено време за смяна на лентата и по-вече време за бичене.

Основното при въвеждането на технологията за стелитиране от Wood-Mizer е тези ленти да станат по-достъпни за потребителите, включително и за дребния бизнес и фермерите. За да бъдат новите ленти повече за производство и поддръжка, компанията провежда в следните направления:

1. По-малко кобалтова сплав. Преди пускането на пазара на „RazorTip“ стелитирана лента означаваше скъпа лента, тъй като зъбите се изработват изцяло от скъпоструващ стелит. При лентите на Wood-Mizer „RazorTip“ не целият зъб, а само върхът му е направен от стелит. Това позволява да се намалят разходите за материали с 40 % в сравнение с конкурентите. Тялото на лентата е направено от специална стомана, вече с утвърдено име, която се използва и в най-известните ленти на Wood-Mizer - „DoubleHard“.

2. Възможно е чапразене на зъбите със стелитни върхове. Конкурентите не чапразят стелитирани ленти. Вместо това те плющат зъбите, за да получат по-голямия прорез от дебелината на тялото на лентата и възможност за отстраняване на дървесни стърготини. В резултат на това тези ленти стават много скъпи за производство и изискват гъв операции при заточването: първо по профила на зъба, а второ по оформяне на страните на зъбите. Wood-Mizer разработи изцяло нова технология за стелитиране на върховете на зъбите. Стелитът тук също се нанася на върха на зъбите, но те се заточват така, че остават със същата дебелина и позволяват чапразене на лентата по традиционния начин.

3. Подобрена форма за по-продължителна работа. Работоспособността на традиционните стелитирани ленти зависи от формата на зъбите. След първото заточване тяхната работоспособност намалява, защото формата на зъбите се променя, и назовата, където се събират стърготините, намалява. Лентите „RazorTip“ запазват формата на зъбите и своята ефек-

тивност дори след многократно заточване.

4. Нов профил на зъбите. За трудна за разбичване дървесина като много твърда екзотична дървесина, греди от стари постройки, изсушена, замръзнала или абразивна дървесина или трупи с високо съдържание на силикати Wood-Mizer разработи нов профил на зъбите 7/34, който се предлага и при гъвата модела ленти - „RazorTip“ и „DoubleHard“, както и широко използвания профил - 10/30. Профилът 7/34 има по-голям ъгъл на заточване и по-голяма височина на зъба отколкото другите профили. Също така има по-голяма пазва за ефек-

тивно отстраняване на дървесните стърготини от прореза при рязане. Това позволява по-голяма скорост на гравиране като се запазва качеството на обработваната повърхност.

В момента лентите „RazorTip“ са пуснати за изпитване в европейските дървопреработващи предприятия. Първите отзиви от операторите на бандици помагат, че функционалността на „RazorTip“ превъзхожда дори много ефективните ленти на Wood-Mizer - „DoubleHard“. Например немски бандици от Хамбург, който работи с труди за разбичване дървесни видове, споделя, че с лентата „DoubleHard“ с профил на зъба 9/29 може да направи три ряза преди затъпяването ѝ, докато с новата лента „RazorTip“ 7/34 - деветнаадесет. Това означава, че новата лента е 6 пъти по-устойчива на износване.

Въпреки че „RazorTip“ е разработена за тропическа дървесина и е част от стратегията на Wood-Mizer, насочена към азиатския пазар, компанията препоръчва на всички собственици на Wood-Mizer, които са заинтересувани от иновациите в областта на разбичването на дървесина, да проверят местните цени на новите ленти и да си купят 3-5 ленти за проба. Много е вероятно използването на новите „RazorTip“ ленти да се окаже целесъобразно дори при работа с традиционните европейски дървесни видове.

Wood-Mizer предлага в момента три основни вида ленти: „SilverTip“ е „стандартната“ серия, „DoubleHard“ е професионалната лента за индустриския пазар и „RazorTip“ е серията със стелитирани върхове, която е влонията на бандицовите ленти Wood-Mizer според тяхната функционалност.

„Екомехпродукт“ ООД
София 1186
ул. „Стар Лозенски път“ 38
тел./факс: 02/979 17 10,
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 0899 133 107
office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

Самокрасящи

Старият горски бай Нено Балканджията се подготвя за лов и зарежда ловната си пушка, седнал точно срещу жена си.

- Внимавай - виква тя, - ами ако гръмне?

- Няма страшно, ще я заредяnak - невъзмутимо отговаря горският.

След минута мълчание Неновица пума:

- А по какво ще стреляте днес?

- По глигани.

- Гледайте да не се избиеете - поуспокоена вметва тя.

- Как ти се отразява финансова криза - пума стария горски бай Нено Балканджията аркадашите.

- На мен - никак, ама на зем ми много зле - допреди два месеца имаше две заложни къщи, а сега има две заложени.

- Защо плачеш, Пено - пумала съседката бай-Неновата булка, - да не ти изневерява Ненчо.

- Да беше само Ненчо!

- Дядо - обръща се внучката към бай Нено, - посъветвай ме за някой добър доктор.

- Какво ти е, чедо? Какъв доктор ти трябва - стреснато пума старият горски.

- Как какъв? Ерген!

Неновица подава документи в университета.

- Защо решихме да следваме чак сега - я попитали деликатно.

- Моят си е навил на пръста, че трябва да спи със студентка.

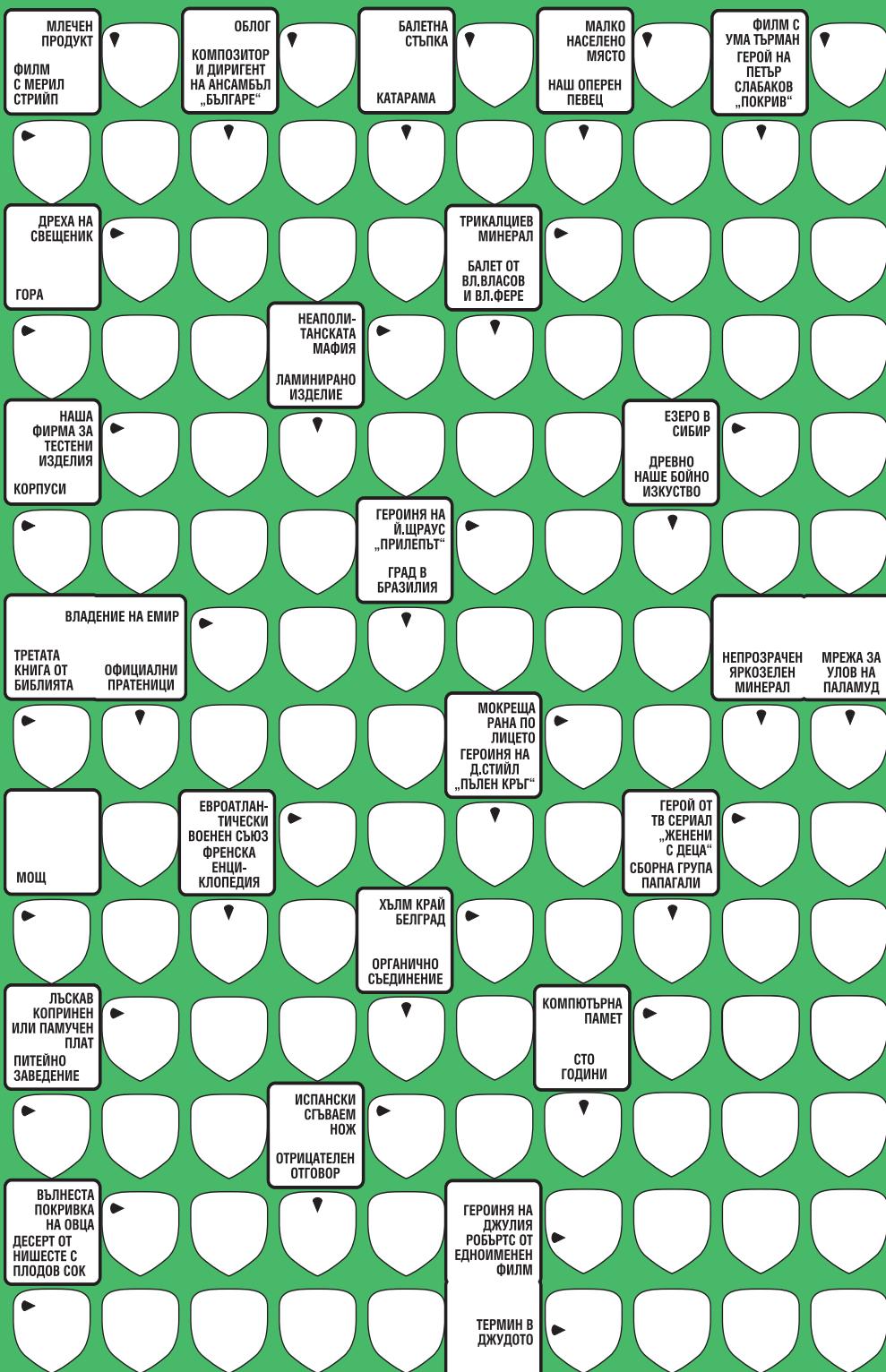
- Бай Нено, как е новият ти LCD телевизор - пумал комшията стария горски.

- Екстра! Затвори очи, опуснеш се във фотьойла и все едно, че слушаш радио.

- Девойче, ти ли си последна на опашката - попитала Неновица.

- Не съм девойка - сопнало се момичето.

- Е пък, намерила с какво да се хвали!

РЕЧНИК: АЛИТ, ЕНОЛ, ЛЕВИТ, НИЛАНА

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 4/2010:

ВОДОРАВНО: Серенада. Умове. Напев. Вакарел. Гавот. Барон. Имола. Арат. Игла. Ар. Китара. Нарди. Напор. Килими. Ретро. Викинги. Екран. Савана. Салата.

ОТВЕСНО: Жена. Грива. Равел (Морис). „Лив“. Депо. Аника. Нети. Амин. Лав (Къртни). Марина. Борд. Кавал. Ирис. Арак. Шуко. ИНТЕЛ. Манатарка. Бор. Рапорт. „Ветаро“. А.а. Гел. Таран.

Larix H 3-650 P(A)

Горска Въжена линия Larix H 3-650 P(A)

Larix H 3-650 P(A) е въжена система с хидравлично задвижване, конструирана за извозване на дървесина на равен терен, на спускане и изтегляне в полузвездушно и въздушно положение. Въжената система се състои от три въжета: носещо, теглително и върщащо. Това е универсална, изгодна ценово въжена линия с хидрозадвижване на барабаните, с възможност за автоматично движение на вагонетката с помощта на компютър, с вградено управление на синхронизацията на вагонетката и барабана. Въжената линия е с дистанционно радиоуправление както от насаждението, така и от разтоварната станция.

Технически данни на Larix H 3-650 P(A)

База	Ремарке/товар, автомобил
Мощност на двигателя, к.с.	110/110+
Маса с ремарке/без МПС, kg	11 200/8 600
Височина на мачтата, m	9
Теглителна сила, kN:	
Носещо въже	90
Теглително въже	32
Върщащо въже	32
Въженобираемост на барабана:	m/mm
Носещо въже (валцована Python)	650/18
Теглително въже (валцована Python)	1400/10
Върщащо въже (валцована Python)	1400/10
Монтажно въже (полипропилен)	1400/10
Скорост на вагонетката, m/s	0-7

Преимущества на Larix H 3-650 P(A):

- ВЛ е във вариант Р, когато е върху ремарке със самостоятелно задвижване от 4-цилиндров турбодизелов двигател IVECO AIFO, 125 к.с., или във вариант А, монтирана върху подходящ товарен автомобил и задвижвана от неговия двигател.
- Много опростено и надеждно хидрозадвижване на SAUER-DANFOSS, което осигурява максимална мощност и сигурно управление на въжето. Система за синхронизиране на навиването и развирането на теглителното и върщащото въже с минимален разход на енергия за спиране.
- Автоматично програмиране на скоростта на вагонетката с и без товар.
- Хидроуправляем монтажен барабан с полипропиленово въже, който значително облекчава работата и съкращава времето за монтаж.
- Автоматично поддържане на постоянна и безопасна сила на опъване на носещото въже.

Въжената система Larix H 3-650 P(A) използва вагонетките Sherpa U 3T и Koller Uska 1,5 или 2,5.

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg